

Niva

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

http://republika.pl/niva_tielastok
niva_tielastok@poczta.onet.pl
niva_tielastok@skrzynka.pl

№ 49 (2378) Год XLVI

Беласток 9 снежня 2001 г.

Цана 1,50 зл.

На мяжы, у тэлебачанні і палітыцы

Яўген МІРАНОВІЧ

У сувязі з закрыццём аўтамабільнага руху на памежным пераходзе ў Кузніцы-Беластоцкай выезд з Польшчы ў Беларусь і ў адваротным напрамку значна ўскладніўся. Асталася яшчэ чыгунка, але карыстацца гэтым сродкам транспарту могуць толькі мазахісты і людзі, якія вымушаны хутка перасячы мяжу.

У невыносна брудным цягніку Кузніца — Гродна цяжка знайсці месца. Дробныя гандляры папяросамі і спіртнымі напоймі ў вельмі арганізаваны спосаб заганяюць усе месцы. Не хочуць мець выпадковых сведкаў, калі будуць хаваць тавары ў найбольш сакрэтныя тайнікі. Правяраць пасажыраў палякі пачынаюць яшчэ ў Кузніцы. Ад мяжы пасажыры знаходзяцца ў распараджэнні беларускіх мытных і пагранічных службаў. Пакуль цягнік даедзе ў Гродна, мытнікі паспеюць заглянуць у сумкі, а пасажыры — запоўніць адпаведныя дэкларацыі. На вакзале ў Гродне пасажыраў цягніка, які ад'язджаў з Кузніцы 22 лістапада зараз пасля абеду, чакаў яшчэ адзін атракцыён. На пероне акружылі іх пагранічныя службы. Усё адбывалася прыблізна так, як на фільмах паказваецца карная акцыя немцаў у акупаванай Еўропе. Нават невядома чаму пасажыраў цягніка загналі ў залу, якая напамінае клетку з кратамі. Патрымалі 15 хвілін і адпусцілі. Выглядала на тое, што нейкі чэкіст праявіў фантазію і пажартаваў над сваімі грамадзянамі. Мабыць, 99 працэнтаў пасажыраў цягніка складалі жыхары Беларусі.

З Беларусі ў Беласток прыйшлося вяртацца праз памежны пераход у Баброўніках. Легкавых машын было там няшмат, але чарга вялікагрузных аўтафураў выстраілася на 11 кіламетраў з беларускага боку і амаль на столькі ж з польскага. Можна толькі здагадацца, што думалі і аб чым гаварылі шафёры, якія мелі перад сабой перспектыву шматгадзіннага чакання ў лесе на праезд у суседнюю краіну.

Пабыўка ў Беларусі дае нагоду параўнаць інфармацыйныя сістэмы ў рэспубліцы на прыкладзе расійскіх і мясцовых тэлеканалаў. 23 лістапада ўсе навіны ў праграмах расійскага тэлебачання пачыналіся звесткамі пра падзенне цэнаў нафты. У гэтай справе выказваліся прэзідэнт Уладзімір Пуцін, пару міністраў, дэпутатаў, палітычных і эканамічных каментатараў. Па гэтай прычыне відаць было паніку найважнейшых асоб у дзяржаве. Продаж газу і нафты — галоўная крыніца гандлёвага прыбытку Расіі. Таму нізкія цэны на сусветных біржах на гэтую сыравіну абазначаюць перспектыву фінансаванага крызісу. Нічога тады здзіўнага, што

[працяг ➤ 4]

Вядучы і госці семінара (справа): Івона Гродзка, Славамір Лодзінскі, Марцін Рэмбач і Дабяслаў Жамянеўскі.

Еўропа меншасцям, меншасці Еўропе

Паўліна ШАФРАН

У дні 22-25 лістапада 2001 года ў Бельску-Падляшскім праходзіў агульнапольскі семінар, прысвечаны нацыянальным меншасцям у Польшчы.

Галоўным арганізатарам спаткання было Беларускае аб'яднанне студэнтаў, якое ўзначальвае Андрэй Карчэўскі. Суарганізатарамі семінара выступілі Падляшскі рэгіён таварыства „Малады цэнтр”, Студэнцкае кола еўрапейскіх навук у Беластоку і Рускае культурна-асветнае таварыства.

Мэтай семінара было паказанне ролі нацыянальных меншасцей Польшчы ў развіцці Еўропы, пераказанне практычных ведаў па здабыванні грантаў ад еўрапейскіх фондаў для недзяржаўных арганізацый. Семінарыстамі былі маладыя дзеячы арганізацый нацыянальных меншасцей.

Чацвер, 22 лістапада, пачаўся сустрэчай удзельнікаў семінара з прадстаўнікамі адміністрацыйных улад, якія займаюцца пытаннямі меншасцей. Вядучым спатканне быў старшыня Цэнтра грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь Марцін Рэмбач. Сярод гасцей семінара былі: д-р Славамір Лодзінскі — сацыёлаг з Бюро аналіз Сейма РП, Дабяслаў Жамянеўскі — начальнік аддзялення па справах нацыянальных меншасцей Міністэрства ўнутраных спраў і адміністрацыі, прадстаўнікі Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны — Івона Гродзка і Гжэгаж Рэер. У ходзе дыскусіі на тэму „Еўропа меншасцей? Роля нацыянальных меншасцей у Польшчы — шанцы і пагрозы для меншасцей у выніку інтэграцыі Польшчы з Еўрасаюзам” прымалі ўдзел прадстаўнікі меншасных асярод-

дзяў і ўстаноў, займаючыхся тэмай еўрапейскай інтэграцыі.

Дыскусія засяродзілася вакол гарантый асноўных правоў меншасцей, фінансавання культуры і адукацыі нацыянальных, этнічных і канфесійных меншасцей у краінах Еўрасаюза і Польшчы. Напярэдадні інтэграцыі з ЕС сярод меншасцей паўстае пытанне, ці ўсходняя мяжа РП будзе новай жалезнай заслонай, якая давядзе да спынення культурнага абмену, а ў выніку — затармажэння развіцця меншасцей.

Пятніца была днём вучобы. Удзельнікі семінара, падзелены на дзве групы, прымалі ўдзел у занятках, якія вялі трэнеры Фонду развіцця адкрытага грамадства з Варшавы. Першая група семінарыстаў займалася пошукамі крыніц фінансавання арганізацый нацыянальных меншасцей. Другая група засвойвала веды пра тое, як паспяхова прэзентаваць сваю арганізацыю. Апрача тэорыі і практычных умеласцей удзельнікі развівалі і праяралі новазасвоеныя веды ў розных гульнях. Атрымаўшы дыдактычныя матэрыялы, семінарысты пазнавалі фінансавыя праграмы Еўрапейскага Саюза: PHARE, SAPARD, ISPA, якімі арганізацыі могуць карыстацца ў форме датацый.

Цікаваць удзельнікаў выклікаў спосаб вядзення заняткаў. Вядучыя, Бажэна Вуйцік, Кацярына Садло і Радаслаў Марчынскі, пераказвалі свае веды з вялікім заагаваннем і дзякуючы таму ўдзельнікі ахвотна выконвалі прызначаныя ім заданні. Засвоеныя веды напэўна прынясуць карысць, бо прымяняцца будуць у штодзённым жыцці арганізацый.

Заканчэнне дня адбылося ў Бельскім доме культуры, дзе семінарысты пры

[працяг ➤ 4]

500-годдзе Відава 3

Гісторыя вёскі сягае XIV стагоддзя. Аднак першыя пісьмовыя звесткі паходзяць з 1501 года, калі кароль Аляксандр Ягайлавіч даў прывілею на зямлю „Відаўшчыну” бельскаму войту Якубу Гопэну. А адкуль узятая назва „Відаўшчына”? Легенда гаворыць, што калі чалавек узыходзіў на ўрочышча „Горы”, распаложанае на поўдзень ад сяла, пабачыць мог панараму Бельска і ваколіц.

Княгіня ў афіцэрах 4

Чаму пра гэта пішу ў „Ніве”? Таму, што і руш чую аб праблемах, якія мае беларускае асяроддзе з сімвалічным ушанаваннем свае гісторыі. Стварае перашкоды, у асноўным, частка польскіх кіруючых „элітаў”. Не здзіўляйцеся, аднак, беларусы!

Узнагароджаны за фестываль 5

Формула фестывалю вырацаваная ўжо многа гадоў таму назад, але мы адкрыты на ўсе новыя формулы, падказы і прапановы. Аднак, пры ўмове, што новаўвядзенні дадуць станоўчыя вынікі. Я супраць эксперыментавання ў арганізацыі фестывалю. Многія гады ў царкве адбываліся толькі конкурсныя выступленні хораў, а гала-канцэрты праходзілі ў Гайнаўскім доме культуры.

Павятовыя запусы 8

Першымі спявалі жанчыны з Вулькі-Тэрахоўскай і Чаромхі, якія ў сакавіку гэтага года святкавалі дваццацігоддзе існавання сваіх калектываў. Пасля на сцэне выступалі калектывы з Курашава, Нараўкі, Кляшчэляў, Чыжоў, Крыўца, Тыневіч, Дабрывады і Ляўкова. Не даехалі жанчыны са Збуча і Дашоў.

Цэнтр праваслаўнай духоўнасці 9

Сярод сарака манахаў, службе ў Жыровіцкім манастыры пасвяціўся шэсць гадоў таму адзін з найславутых сучасных паэтаў Беларусі Алег Бембель (Зьніч). Чым для яго ёсць паэзія?

Пакутны лёс 10

Уцекачы з заходніх губерняў Расійскай Імперыі пасля шматгадовага бадзяння вярнуліся ў новую айчыну — Рэч Паспалітую. А тут чакалі іх разбураныя гаспадаркі і запусцелыя палі. Бесперспектыўнае становішча больш адукаваных людзей схіліла падацца назад у Расію ў пошуках лепшай долі. Вярнуцца рашыўся Гаўрыіл Лаўрашук з Рыбакоў.

Беларусь — беларусы

Помнік Ларысе Геніюш ужо ўсталяваны

Газеты „Беларуская маладзёжная” н-р 8 ад 27.02.98 г., „Беларускі Дайджэст” н-р 3 за красавік 1998 г., „ЛіМ” ад 22 мая 1998 г., „Наша слова” н-р 23 ад 17 чэрвеня 1998 г. паведамлялі аб тым, што створаны аргкамітэт па ўзвядзенню ў Зэльве помніка Ларысе Геніюш, што помнік адліты ў сілумеіне стаіць у кабінёце старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў і чакае толькі таго часу, каб мясцовыя ўлады Зэльвы далі дазвол на яго ўзвядзенне. Але ні ўлады Зэльвенскага райвыканкама, ні ўлады Гродзенскага аблвыканкама такога дазволу не далі, хаця кіраўніцтва Саюза беларускіх пісьменнікаў неаднаразова звярталася з такім хаданіцтвам. Мабыць, пабаяліся, што ад устаноўкі гэтага помніка адбудзецца ў Зэльве землятрэс, неба ўпадзе на зямлю, а зямля паляціць у неба, а можна чакаць і горшага — духа, які зыдзе ад вялікай беларускай патрыятыкі і знішчыць сучасны палітычны рэжым.

Вясной 2001 г. аргкамітэту стала канчаткова зразумелым, што ўсталяваць помнік у Зэльве да станоўчага вырашэння прэзідэнцкіх выбараў не ўдасца. Паўстала пытанне, што рабіць з помнікам. Разглядаліся тры прапановы: Анатоля Белага — помнік паставіць часова на сядзібе музея ў Старых Дарогах, дзе дазвол на ўстаноўку не патрэбен; Міхася Скоблы — помнік часова паставіць у памяшканні краязнаўчага музея ў в. Гудзевічы; Вольгі Іпатавай — помнік часова паставіць у памяшканні Дома літаратара. Сябры аргкамітэта адхілілі прапанову А. Белага, палічыўшы, што Ларыса Геніюш ніяк не звязана са Старымі Дарогамі, а яе помнік павінен стаяць у Зэльве, дзея гэтага ён і рабіўся. Па гэтай жа логіцы паставіліся і да Гудзевічаў з дадаткам таго, што помнік належыць да манументальнага мастацтва, а не з’яўляецца камерным творам. Застаўся варыянт захаваць помнік на нейкі час у ДOME літаратара.

Улічваючы ўсю неабходнасць усталявання на Беларусі першага помніка рэпрэсаваным грамадзянам, кіраўніцтва клуба „Спадчына” на пасаджэнні вырашыла, што лепшым увасабленнем усіх палітычных рэпрэсаваных на Беларусі можа паслужыць вобраз Ларысы Геніюш. Сябра клуба, прафесар Аляксей Саламонаў звярнуўся да аўтара помніка скульптара Міхася Інькова з просьбай даць да-

звол на аўтарскі паўтор помніка Ларысы Геніюш. Дазвол быў атрыманы, а праз тры месяцы новы помнік Ларысы Геніюш, выкананы ў медзі, быў дастаўлены на сядзібу Анатоля Белага і ў канцы верасня ўсталяваны на пастамеце. Першы помнік, выкананы ў сілумеіне, застаўся ў ДOME літаратара і чакае свайго зоркага часу, калі нарэшце будзе ўсталяваны на радзіме Вялікай Беларускай Патрыятыкі. Саюз беларускіх пісьменнікаў і кіраўніцтва клуба „Спадчына” прынялі рашэнне ўрачыста адкрыць помнік Ларысе Геніюш у Старых Дарогах 9 снежня бягучага года. У гэты дзень споўніцца 45 гадоў, як Ларыса Геніюш вярнулася на Бацькаўшчыну з сталінскіх лагераў. Улічваючы тое, што мы ставім першы помнік на Беларусі паліткатаржанцы, гэтая дата ў жыцці вялікай змагаркі павінна стаць дамінантай. Саюз беларускіх пісьменнікаў, клуб „Спадчына” запрашаюць усіх, каму дорага творчасць паэтэсы, хто лічыць сябе сябрам, вучнем, прыхільнікам, знаёмым Ларысы Геніюш, прыехаць 9 снежня ў Старыя Дарогі на адкрыццё яе помніка. Няхай кожны праявіць свой акт непарыўнай сувязі з Ларысай Геніюш не ў прыватных размовах, а шчырай і адкрытай грамадзянскай пазіцыяй, ахвяраваннем свайго вольнага часу і стратай хоць на нейкі час цёплага і ўтульнага камфорту. Бо, біццё сябе ў грудзі з выказваннем перад сябрамі і знаёмымі сваёй беларускасці стала з’явай на Беларусі ўжо даволі распаўсюджанай, а таму і непрыгляднай. А што да тэзы, што „Ларыса Геніюш ніяк не звязана са Старымі Дарогамі”, то гэта памылка месцавога маштабу, бо вялікая дзялячка нашага Адраджэння кроўна знітавана з усёй этнічнай тэрыторыяй Беларусі, а таму і са Старымі Дарогамі. І кожны, хто прыедзе ў гэты горад на адкрыццё яе помніка, пераканаецца ў гэтым, калі сам пабачыць і пачуе, як „дзеткі патомныя” будуць чытаць вершы гэтай патэці. А ўлады няхай пераканаюцца, што помнік Ларысе Геніюш стаіць ужо некалькі месяцаў. За гэты час землятрэсу ды іншых тэхнагенных катастроф на Беларусі не адбылося, палітычны рэжым наадварот яшчэ больш усталяваўся. Можа і яны адумаюцца і ўрэшце дадуць дазвол на ўстаноўку помніка і на радзіме вялікай дачкі Беларусі Ларысы Геніюш у Зэльве.

Анатоль БЕЛЫ

Варожы Захад падкрадваецца з усходу

28 лістапада ў Маскву пачалі з’езджацца лідэры былых рэспублік СССР, каб адзначыць дзесяцігоддзе ўтварэння Саюза Незалежных Дзяржаў на юбілейным саміце. Першым, як самы блізкі да Вялікага Брата, прыляцеў Аляксандр Лукашэнка. Нягледзячы на тое, што пасля прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі прайшло амаль тры месяцы, дагэтуль яго ў Расію не запрашалі. Відаць таму ўжо ў палове дзесятай раніцы Лукашэнка быў у Маскве. Ён адразу паехаў да Пуціна. Замест запланаваных па пратаколе трыццаці хвілін, кіраўнікі Расіі і Беларусі размаўлялі тры гадзіны. Прычым за зачыненымі дзвярыма. Пра што канкрэтна ішла размова засталося таямніцай.

Безумоўна, афіцыйна ўсё выглядала прыстойна. Праўда, пры сустрэчы Лукашэнка не кінуўся цалаваць расійскага прэзідэнта, як гэта ён заўсёды рабіў з Ельцыным. Абмежаваліся поціскам рук. Перад тым як застацца адзін на адзін Пуцін падзякаваў гасцю за яго настрой працягваць ствараць адзіную дзяржаву. Затым ужо на пашыраным пасяджэнні з удзелам прадстаўнікоў расійскага і беларускага ўрадаў было заяўлена, што размова тэт-а-тэт ішла пра шырокае кола эканамічных і ваенна-палітычных пытанняў, звязаных з узаемаадносінамі дзвюх саюзных дзяржаў. Вось па сутнасці і ўся інфармацыя.

Аднак, улічваючы той факт, што пасля тэрактаў у Амерыцы палітычная сітуацыя ў свеце кардынальна змянілася, можна зрабіць выснову: сакрэтная размова зацягнулася не праз абмен цёплымі прывітаннямі суразмоўцаў. Расія ўключылася ў антыгэарыстычную кампанію разам з заходнімі краінамі. Няхай сабе расійскія салдаты не ўдзельнічаюць у баях з талібамі, але Паўночны альянс ваюе расійскай зброяй, міністэрства па надзвычайных сітуацыях распачало захады па дастаўцы ворагам Усамы бен Ладэна гуманітарнай дапамогі. Значна палепшыліся адносіны паміж Масквой і Вашынгтонам. Адбыўся плённы візіт Пуціна ў Амерыку. Прыкладна за тыдзень да прыезду Лукашэнкі ў Маскву прэм’ер-міністр Вялікабрытаніі заявіў пра неабходнасць шырэйшага супрацоўніцтва Захаду з Расіяй. А ў час побыту ў Маскве кіраўніцтва НАТА расійскія СМІ ўсур’ёз загаварылі пра магчымасць далучэння Расіі да Паўночнаатлантычнага блока. Праўда, Пуцін сказаў, што пакуль (!) яго краіна ў чарзе на ўваход у НАТА не стаіць. Але, палітычнае і, што асабліва важна для Крамля, эканамічнае супрацоўніцтва былых праціўнікаў увачавідкі робіцца ўсё шчыльнейшым. Пры гэтым апекавацца лепшым сябрам Лівіі, Кубы, Паўночнай Карэі і Ірака, законнасць улады якога над сваім народам ставіцца пад сумненне цывілізаваным светам, робіцца не вельмі зручна. Магчыма, Пуцін тры гадзіны ўгаворваў апошняга дыктатара Еў-

ропы змяніць свой імідж у вачах новых расійскіх саюзнікаў з НАТА.

А што Лукашэнка? Ён небарака ўсе апошнія гады быў адданым прыхільнікам антыеўрапейскай палітыкі. Усю сваю знешнепалітычную дзейнасць накіроўваў на ўзмацненне супрацьстаяння з Захадам, неаднаразова заяўляў, што зробіць з Беларусі расійскі фартпост супраць Паўночнаатлантычнага блока, збіраўся ўтварыць трохсоттысячную вайсковую групоўку ў адказ на пашырэнне НАТА на Усход. І вось такі ўдар лёсу. Добра, што не згадаўся заключыць антыамерыканскі саюз з талібамі. Праўда, пасля падзей 11 верасня на Беларусь у свеце асаблівай ўвагі не звяртаюць. А сам Лукашэнка быццам бы спрабуе трохі лібералізаваць свой рэжым. Адсунуты ўбок такія адыёзныя постаці як Зяміталін, зменена кіраўніцтва тэлебачання. Адтуль зніклі найбольш хлуслівыя вядучыя, разам са сваімі перадачамі. Пачаліся размовы пра магчымасць пашырэння паўнамоцтваў парламента. (У апошніх захадах мала сэнсу, бо лукашэнкаўскую палату, акрамя афра-азіяцкіх дыктатарскіх рэжымаў і Расіі ніхто не прызнае). Супраць апазіцыі пакуль не прымаюцца асабліва жорсткія меры, калі не лічыць разгон пікетаў у Курапатах і закрыццё 11 лістапада газеты „Пагоня”, якая зараз выходзіць толькі ў Інтэрнэце. Але сама апазіцыя ніякіх шырокамаштабных акцый не робіць, а ў асноўным займаецца высвятленнем куды дзеліся грошы, што былі выдзелены на выбары.

Аднак усяго вышэйзгаданага мала, каб дагадзіць Пуціну, які пасябраваў з Бушам. Расія безумоўна не адмаўляецца ад далучэння да сваіх вотчын Беларусі, у чым Лукашэнка бачыць уратаванне палітычнай кар’еры, а магчыма і асобы, але напэўна будзе патрабавец змянаў у знешняй і ўнутранай палітыцы. Беларускаму дыктатару застаецца або чакаць, калі Масква зноў пасварыцца з Вашынгтонам (гэтага можа не дачакацца эканоміка Беларусі і тады ўзнікне пагроза галодных бунтаў), або дэмакратызаваць палітыку і эканоміку. У гэтым выпадку ўзнікае пагроза з боку апазіцыі, бо, вядома, у асноўным дыктатуры знікаюць, калі вымушаны аслабіць ціск на грамадства.

У першы дзень свайго візіту ў Маскву Аляксандр Лукашэнка адмовіўся ад запланаванай сустрэчы з прэм’ер-міністрам Расіі. Аднак з задавальненнем паразмаўляў са спікерам Дзярждумы, камуністам Селязнёвым і падследным па справе карупцыі Барадзіным. Тут ужо складаліся планы пра напаўненне бюджэту саюза Расіі і Беларусі, абмяркоўваўся праект канстытуцыйнага акту пра аб’яднанне дзвюх дзяржаў, разглядалася пытанне падрыхтоўкі сходу вышэйшага дзяржаўнага савета саюза Расіі і Беларусі, які павінен адбыцца 26 снежня ў Маскве. Карацей кажучы, сярод сваіх Лукашэнка адвёў душу.

Зміцер КІСЕЛЬ

Камюніке

2 снежня 2001 г. у Гайнаўцы ў сядзібе аддзялення Беларускага саюза ў РП заснаваўся Беларускі самаўрадавы форум. Форум ствараюць беларускія самаўрадаўцы, актыўныя людзі, мясцовыя лідэры.

Галоўныя мэты арганізацыі гэта абмен самаўрадавым вопытам, узбуджанне грамадска-палітычнай актыўнасці, стварэнне ўмоў для развіцця культуры, мастацтва і асветы ў беларускім асяроддзі, а таксама прадстаўніцтва беларускай грамадскасці на публічным форуме ў Польшчы

— у кантактах з урадавай і самаўрадавай адміністрацыяй, парламентам ды іншымі прыватнымі і публічнымі ўстановамі.

Ствараючы Форум, бачым патрэбу ўзяць большую адказнасць за сваю Малую Айчыну, будучыня якой нам неаб’якаявая. Лічым, што шырокі ўдзел у самаўрадавым жыцці пасадзейнічае фармаванню дэмакратычных вартасцей надта істотных у дыферэнцыраваным нацыянальна і канфесійна рэгіёне.

Прадстаўнікамі Форума з’яўляюцца Андрэй Сцепанюк (тэл. 605 07 80 86), Яўген Сачко (606 99 15 28) і Яўген Вапа (66 32 102).

Дзеля якаснай прадукцыі

У Сельскагаспадарчым дарадчым асяродку ў Гайнаўцы, які з’яўляецца аддзелам Падляшскага ваяводскага сельскагаспадарчага дарадчага цэнтра ў Шапятове, працуе 15 чалавек, якія дапамагаюць землеўладальнікам Гайнаўскага павета.

— Да 1990-х гадоў нашым галоўным клопам быў рост прадукцыі. Быў гэтак час, калі не хапала харчоў, а на паліцах магазінаў стаяў толькі воцат. Раілі мы гаспадарам даваць больш штучных угнаенняў дзеля павелічэння вытворчасці, але не звярталі ўвагі на яе якаснасць. У пачатку дзевянастых гадоў магазіны запоўніліся харчамі. Сялянам трэба было паказаць, што прадукваць, каб прадаць і якая прадукцыя дае прыбытак, — кажа Геранім Панятоўскі, каардынатар, галоўны спецыяліст па эканамічна-арганізацыйна-дарадчых справах.

У 1983 годзе сельскагаспадарчыя службы пераведзены былі з гмінных устаноў у Раённы сельскагаспадарчы дарадчы асяродак у Гайнаўцы. Працавала тады 45 асоб. На пачатку 1990-х гадоў гэтая ўстанова рэфармавалася ў Сельскагаспадарчую дарадчую службу, якая стала філіялам Дарадчага асяродка ў Беластоку. Лік супрацоўнікаў паменшыўся тады ўтры. Пасля апошняй адміністрацыйнай рэформы ў 1999 годзе асяродак прыняў сённяшнюю назву.

— У Гайнаўскім павеце палову тэрыторыі займае пушча. Большасць людзей займаецца на невялікіх гаспадарках,

з якіх цяжка ўтрымацца. Такіх гаспадароў трэба вучыць шукаць іншых даходаў. Прапануем агратурызм, экалагічную вытворчасць, напрыклад, выраб прадметаў з ракіты, — тлумачыць Геранім Панятоўскі. — Цяпер інфармуем гаспадароў аб новых законах, якія дастасоўваюць польскую сельскую гаспадарку да патрабаванняў Еўрасаюза.

У Сельскагаспадарчым дарадчым асяродку ў Гайнаўцы ў 2001 годзе запланавалі правесці 80 адукацыйных спатканняў у 8 вясковых гмінах. Арганізуюцца яны пры дапамозе Падляшскай сельскагаспадарчай палаты, самаўрадаў і сельгаспрадпрыемстваў. Гайнаўскія дарадчыкі дапамагаюць вытворчым групам, якія гуртуюць 85 асоб. У Гайнаўскім павеце дзейнічаюць Саюз гадоўцаў прэснаводных рыб, Гайнаўскае аб’яднанне вытворцаў малака і Белавежскі агракультурны саюз „Зубр”.

— Цяжка ў нас арганізаваць вытворчыя групы. Яны ў некаторых выпадках неабходныя, каб можна было весці рэнтабельную прадукцыю. Напрыклад, вытворчыя групы могуць оптам купляць вялікія колькасці пасяўнога зерня ці ўгнаенняў і гэтым самым выдатна паніжаць кошты вытворчасці, — паясняе Геранім Панятоўскі. — Думаю, што людзі зразумеюць, што ім трэба арганізавацца дзеля ўласнай карысці.

У дарадчым асяродку памагаюць сялянам весці кнігі даходаў і расходаў, якімі карыстаюцца плацельшчыкі падатку

Гайнаўскі Сельскагаспадарчы дарадчы асяродак знаходзіцца ў будынку па вул. Ліпавай 20.

на дабаўленую вартасць (VAT). Будучыя інвестары наведваюць асяродак, каб даведацца пра магчымасці дафінансавання будовы і атрымання таных крэдытаў. Для жывёла- і раслінаводаў арганізуюцца паездкі па самых лепшых у Падляшскім ваяводстве гаспадарках дзеля азнаямлення з новымі метадамі вытворчасці. На месцы арганізуюцца эксперыментальныя пасевы збожжа ці гадоўлі адпаведных парод жывёлы.

Разам з Касай сельскагаспадарчага сацыяльнага страхавання асяродак праводзіць конкурс на найлепшы панадворак. Сельскагаспадарчая адукацыя вясковага насельніцтва вядзецца ў час вясковых сходаў і масавых мерапрыем-

стваў. Многія адукацыйныя спатканні праводзяцца ў будынку асяродка па вуліцы Ліпавай у Гайнаўцы. У гайнаўскіх дарадчыкаў можна даведацца пра оптавыя і рознічныя цэны ўгнаенняў, сродкаў аховы расліннасці і цэны продажу сельгаспрадукцыі. Апошнім часам больш гаспадароў цікавіцца інвестыцыямі, звязанымі з гадоўляй кароў.

3 і 4 лістапада 2001 года Сельскагаспадарчы дарадчы асяродак арганізаваў выязныя семінары ў Дубічы-Царкоўныя, Кляшчэлі і Сямятычы, у час якіх гаспадары знаёміліся з гадоўляй рыб, страусаў і з агракультурнай дзейнасцю.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

500-годдзе Відава

Відава — найбольшая побач Ягуштова вёска ў Бельскай гміне. У лістападзе 2001 года адзначалася 500-годдзе яе заснавання. З гэтай нагоды ў пабудаваным намаганнемі вернікаў маленькім храме на могілніку адбыліся святкаванні з удзелам уладыкі Бельскага Грыгорыя. У нядзелю, 25 лістапада, нягледзячы на марознае надвор’е, відаўцы прыбылі на Літургію і ўдзельнічалі ў асвячэнні пазалочанага абкладу для прастола, які ахвяраваў жыхар Відава Андрэй Белаказовіч.

Гісторыя вёскі сягае XIV стагоддзя. Аднак першыя пісьмовыя звесткі паходзяць з 1501 года, калі кароль Аляксандр Ягайлавіч даў прывілею на зямлю „Відаўшчыну” бельскаму войту Якубу Гопэну. А адкуль узялася назва „Відаўшчына”? Легенда гаворыць, што калі чалавек узыходзіў на ўрочышча „Горы”, распаложанае на поўдзень ад сяла, пабачыць мог панараму Бельска і ваколіц. З аднаго боку горада было вялікае возера, якое з часам высахла, з цудоўным вобразам ваколіц. Ад такога

адкрытага пейзажу — віду — у сярэднявеччы паўстала назва „Відава”.

З часам за зямлёй войта ўзнік фальварак з дваром. Ад 1615 года яго ўладальнікам быў Ян Любмаер. З таго часу сталі называць гэтае месца Любмаеравізнай. XIX стагоддзе гэтак уладання генерала Мікалая Пянькоўскага, які распарадзіўся былою войтаўшчыну некалькім відаўскім гаспадарам. Відава грамадскім статусам было звязана з Бельскам. Побач Парцава, Спічкоў, Ягуштова, Шастал і Стрыкоў было сялом мейскім. Жыхары вёскі карысталіся правамі мяшчан, не падлягалі паншчыне, плацілі толькі „шосу”, падатак на добраўпарадкаванне гасцінцаў і вуліц. Да 1915 года вясковымі справамі займалася Відаўская мяшчанская ўправа.

Вёска, ад самага пачатку свайго існавання прыпісана была да Міхайлаўскай царквы. Часы царкоўнай уніі — гэта прыпісанне відаўцоў да Мікалаеўскага манастыра, а ад 1866 г. сяло было прыпісана для Троіцкага сабора. По-

Інтэр’ер царквы ў Відаве.

тым, пасля пажару Мікалаеўскага храма, Відава перайшло да Прачысценскай царквы, у прыходзе якой застаецца да гэтай пары.

Пра гісторыю вёскі, як гавораць яе жыхары, расказваюць два дубы, якім

ужо да паўтысячы гадоў і вясковыя могілкі, дзе стаіць храм. З 6 мая 2000 года, у свята вялікамучаніка Георгія служыцца Святая Літургія.

Паўліна ШАФРАН
Фота аўтара

Аб публічных фінансах у Чаромсе

У Чаромхаўскай гміне працуе 26 чыноўнікаў, у Радзе гміны — восемнаццаць радных. Некаторыя чаромшане мяркуюць, што гмінная адміністрацыя „з’ядае” палову падаткаў, якія паступаюць ад падаткаплацельшчыкаў. Такі папрок я пачуў на адной з сесій. Вядома, абвінавачанне без аргументацыі аказалася бліжэй да правды, чым да ісціны. Ці ў Чаромсе нічога не робіцца, а грамадскія грошы выкідаюцца ў балота? Зважым на факты.

Сяголета пачалася двухгадовая ма-

дэрнізацыя вуліцы Аградовай. У гэтым годзе замацоўваўся грунт пад пракладку асфальту (выдадзена 214 504 зл.), у наступным будзе пракладацца асфальтнае палатно. Кошт усяе інвестыцыі складзе суму 459 277 зл., з чаго 44% пакрые Сусветны фонд спамогання вясковых інвестыцый.

На разбудову дзяржаўнай пажарнай каманды (JRG) выдадзена 80 тыс. злотых. Гміна далажыла яму 30 тыс., рэшту — Ваяводская камендатура.

Маршалкоўская ўправа прызначыла

20 тыс. зл. са сродкаў рэкультывацыі на пабудову дарогі даўжынёй 1415 м з даездам на поле паміж вуліцамі Тапалёвай і Ставішчамі. З гміннай касы выдадзена 12 700 зл.

Чарговай інвестыцыяй была пабудова тратуара даўжынёй 400 м. Кошт яе склаў суму 97 230 зл. Гайнаўскае староства прызначыла 90 тыс. злотых.

Закупка зямельнага ўчастка, на якім знаходзіцца ГОК (ад дзяржаўнай чыгункі, адлічана за даўгі ў падатку) абышлася сумай 68 400 зл.

Перадача зямельнага ўчастка пажарнай камандзе разам з будынкам (затым староства перадало ва ўладанне Паятовай камандзе ПСП), гэтак чарговыя 32 400 зл.

Варта адзначыць, што на працягу дзевяці месяцаў на сацыяльную ўспамогу гміна выдала 243 670 зл. (з асноўнай сумы 345 800).

Гэтыя даныя прыбліжаюць пакрысе гаспадарку публічнымі фінансамі ў Чаромхаўскай гміне. Паказчыкі былі б наагул карыснейшымі, калі б дзяржаўная чыгунка пагадзілася падатковыя даўгі, якія складаюць суму 150 тыс. зл. Але на гэты гмінны самаўрад не мае ўплыву.

Уладзімір СІДАРУК

Еўропа меншасцям, меншасці Еўропе

[1 працяг]

ўкраінскай музыцы гурту „Горпына” гулялі на фолкавых запустах. Большасць з іх першы раз мела магчымасць паслухаць такую музыку, аднак, не разумеючы слоў, добра адчувалі рытм і з часам самі паўтаралі словы рэфрэна. Вячэрнія танцы назвалі яны адным словам „Супер!”

Шляхам нацыянальных меншасцей паўднёвай Беласточчыны паехалі ўдзельнікі семінара ў суботу. Наведалі яны Бельск-Падляшскі, Гайнаўку, дзе прыёмнае спалучылі з карысным — пабывалі ў Музеі беларускай культуры, саборы Св. Тройцы і ў славытым бары „У Валодзі”. Найбольшае ўражанне зрабіла Св. Гара Грабарка. Некаторыя з семінарыстаў не думалі нават, што праваслаўе з’яўляецца такім моцным веравызнаннем. Адна з жыхарак Памор’я, едучы на семінар, спадзявалася пабачыць рускія шыльды і ўказальнікі і была здзіўлена тым, што пабачыла. Святая Гара дазволіла некаторым лепш зразумець шматкультурнасць нашага рэгіёна. Ева Жакевіч з Вроцлава пасля візіту на Грабарцы падвяла суботні дзень у такі спосаб: „Падарожжа па Беласточчыне паказала мне важнасць гэтага месца на этнічнай карце нашай краіны. Святая Гара Грабарка, з маленькай царквой, драўлянымі крыжамі і высокімі соснамі робіць вялікае ўражанне на веручай асобе. Нягледзячы на канфесію, чалавек адчувае там божую сілу і прысутнасць Усявышняга”. Таксама карыснымі былі спатканні ўдзельнікаў семінара з прадстаўнікамі Праваслаўнай царквы ў ікананіснай школе ў Бельску і Свята-Троіцкім саборы ў Гайнаўцы.

Нядзеля была днём падвядзення вынікаў. Семінарысты супольна дайшлі да вываду, што такія сустрэчы трэба арга-

Удзельнікі семінара.

нізаваць часцей. Падпісана была супольная заява пад назвай „Падляшскае паразуменне”, у якой семінарысты абавязаліся дбаць пра тое, каб напярэдадні ўваходу Польшчы ў Еўрасаюз меншасці карысталіся сваімі правамі і каб ніхто іх не парушаў. Мілае здзіўленне выклікаў у мяне спосаб арганізацыі семінара. Маладыя людзі сумелі сабрацца, дагаварыцца і супольна наладзіць цікавае, павучальнае мерапрыемства. Пераадольваючы ўсе праблемы — і фінансавыя, і звычайную людскую абыхавасць, і зайздасць давалі яны да спаткання амаль усіх нацыянальных меншасцей Польшчы. Няма чаму дзівавацца, бо асоба Андрэя Карчэўскага, вядомага здаўна не толькі ў беларускіх колах арганізатара, прыцягвае ўвагу, і грошы. Як сцвердзіла Івона Гродзка з Міністэрства культуры, такіх людзей як старшыня БАСу замала. Гэта дзякуючы яму адбылося многа цікавых мерапрыемстваў, дзякуючы яму многія арганізацыі знайшлі фінансы на сваю дзейнасць, а доказам гэтаму з’яўляецца семінар „Еўропа меншасцей, меншасці Еўропе”.

Паўліна ШАФРАН
Фота аўтара

Падляшскія зачопкі

*Z księgi Podlasia — białoruska mniejszość narodowa w Polsce** — такі загаловак мае эсэ Сакрата Яновіча, выдадзенае Выдавецкай афіцынай „Stopka” ў Ломжы. Пабачыла яно свет адначасна з прысваеннем пісьменніку з Крынак Грамадскай прэсзнаўчай асацыяцыі „Stopka” Узнагароды і Медаля імя Зыгмунта Глогера. Кніга-эсэ Яновіча — першая з серыі „Зачопкі” („Zaczerki”), якія маюць выдавацца накладам ломжынскай асацыяцыі і яе выдавецтва. Чарговыя зборнікі праднамерана маюць гучаць пад кантраверсійнымі загаловак — *Kościół panujący, czy Kościół miłośnierny, Upadek inteligencji polskiej* ці *Media zabijają*.

У сваім эсэ Яновіч „чапляецца” да гісторыі Падляшша, звязваючы яго пачаткі з фармаваннем Вялікага княства Літоўскага. Паказвае на такія матывы ў гісторыі, з-за якіх жыхарам Падляшша прыходзіцца саромецца, ды, што важнейшае, падбухторвае пачуццё лакальнага патрыятызму. Яновіч піша: „Стварыўся паўсюдны міф, што ўсё, што было важным у Варшаве з аднаго боку і ў Маскве з другога — здзяйснялася за справой падлясян, проста пару *фацэтаў* і *фацэтак* з Беластока, Супраслі, Крынак, Бельска ці Саколкі. Падляшша выпраменьвала з сябе легенду, людзей, індывідуальнасці”.

Успамінаючы пра буры і навальніцы, якія адбушавалі над гэтай зямлёй дзякуючы шматлікім імперыям, сцвярджае: „Час-часом здзіўляюся, як гэты люд не з’ехаў з глузду, дазнаючы столькі змен, абавязваючых з дзяржаўнага становішча мо-

ваў і культур. Сёння, у час татальнай самапаланізацыі, урэшце наступае супакой, уціхаміранне”. Адказвае сам сабе, што унікальнасць Падляшша не пераклалася на агульнадзяржаўны ці кантынентальны маштаб, бо ж заўсёды было яно правінцыяй, узбярэжжам. Яновіч не толькі разважае, але і прапануе. Мроіцца яму лясны музей Студзеньскага паўстання пасярод Кнышынскай пушчы і свайго роду жывы скансэн, які мог бы ўзнікнуць на базе археалагічных прац, асабліва з „ажыўленымі” яцвягамі. Такія ідэі — каштоўныя, калі выходзіць ад Яновічавых прадпасылак: „З пункту гледжання інтарэсаў Еўрасаюза Падляшша не кваліфікуецца да самабытнага развіцця”.

Другая частка кнігі мае заглавак „Беларуская нацыянальная меншасць у Польшчы”. Гэта свайго роду „тлумачальнік”, які датычыць таго, адкуль на нашай тэрыторыі ўзяліся беларусы, як яны арганізуюцца, а таксама ацэнкі адносін уладаў Польшчы да польскіх беларусаў. („Парламент, незалежна ад сваіх еўрапейскіх дэкларацыяў, не мае сэрца для братоў-непалякаў”).

Эсэ Яновіча выдадзена акуратна, прыстойна: у цвёрдай вокладцы, шытае, а не склеенае. Непрыёмнае ўражанне робіць толькі якасць друкаваных тут здымкаў. А здзіўляе заглавак. Ён — надта абыхавы ў адносінах да зачопак аўтара ў агульнаеўрапейскім маштабе.

Мацей ХАЛАДОЎСкі

* Sokrat Janowicz, *Z księgi Podlasia*, Oficyna Wydawnicza „Stopka”, Łomża 2001, ss. 90.

Вачыма паляка

Княгіня ў афіцэрках запырсканых граззю

Я ўсведамляю сваю лучнасць з традыцыяй беластоцкага Другога ліцэя. Толькі што гэтае пачуццё — не да даваеннай жаночай школы, што дзейнічала па вуліцы Варшаўскай, імя Анны з Сапегаў Ябланоўскай, а да II Агульнаадукацыйнага ліцэя імя IX Дрэздэнскай дывізіі пяхоты. Такое імя доўгія гады насіў ліцэй па вуліцы Нарэўскай у Беластоку. Сярод яго выпускнікоў ёсць таксам такія, да якіх з гонарам прызнаюцца дырэктары ды педагогічны калектывы гэтае школы. Калі прысвойвалі нашай школе імя княгіні, і пра нас, мяне з аднакласніцай Эляй Самаленскай (сёння брытанскае BBC), успомнілі. Але ні я, ні Эля, і шмат нашых калег ды каляжанак, раскінутых па свеце і займаючых пасады, выконваючых і не выконваючых самыя розныя функцыі, не маем нічога супольнага з традыцыяй школы гэтае княгіні.

Не быў я найвыдатным вучнем. Паўтараў я нават з-за матэматыкі першы клас. Незалежна ад гэтага, у дэмакратычных выбарах, здаецца, першы раз у пасляваеннай гісторыі школы, стаў я старшынёю вучнёўскага самаўрада. У „мой час” штосьці стваралася. Прыязджалі ў наш ліцэй на сустрэчы рэжысёры, крытыкі, акцёры, таксама з усяе Польшчы. Некаторых сяброў я пацягнуў за сабою і сваімі зацікаўленнямі да літаратуры і тэатра. Некаторыя з іх сёння — вядомыя паэты і акцёры. Прозвішчаў не буду пералічваць, бо не ведаю, ці далі б на гэта згоду.

Як радавы вучань, дзякуючы ў асноўным паланістцы, пані Пяжынскай, я меў магчымасць рабіць у школе тое, што мяне сапраўды цікавіла. Атрымаў нават вітрыну, у якой паяўляліся мае вершы. Я мог весці ўрокі пра захапляльную мяне літаратуру. На матуры па польскай мове атрымаў пяцёрку, хаця пісаў пра няправільных пісьменнікаў і паэтаў (у тым жа ж годзе 1984): Бараньчака, Загаеўскага, Мілаша. Раней (ужо пасля кароткай старшынскай кадэнцыі) уплёнтаўся я — неабавязкова з-за свядомых патрыятычна-палітычных перакананняў — у дзеянні, якія былі не ўсмак ваенным камісарам, ПРОНу і г.д.

На мяжы, у тэлебачанні і палітыцы

[1 працяг]

справы цаны нафты жылі таго дня палітычныя і эканамічныя эліты краіны. Пры нагодзе каментатары бязлітасна адкрывалі сапраўдны вобраз расійскай гаспадаркі. Грамадзянін Расіі мог пачуць, што вытворчасць яго краіны раўняецца прадукцыі невялікай Галандыі і што пры такім стане эканомікі дарма чакаць істотных уплываў у сусветнай палітыцы.

Навіны ў беларускім тэлебачанні пачаліся з інфармацыі аб сходзе Камітэта па справах спорту з удзелам прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі. Дзесяць мінут камера паказвала заклапочаныя справамі развіцця спорту ў краіне твары лысаватых і круглагаловых дзеячаў. Лукашэнка ў позе імператара прымаў ад іх рапорты ў гэтай — найважнейшай для краіны — справе. Пасля прынятыя былі адпаведныя рашэнні, гарантуючыя — як сцвярджалася — паспяховае развіццё фізічнай культуры. У канцы навін толькі ў некалькіх словах заявілі пра цэны нафты, але ні слова пра іх уплыў на беларускую эканоміку. Палітычны падзеі ў свеце журналістам дзяржаўнага тэлебачання каментавалі зусім нязручна. Раней пе-

Калі аднойчы я ўвайшоў у школу, на калідоры чакала мяне віцэ-дырэктарка, пані Занеўская. „Быў сышчык з паліцыянтам. Пыталіся пра цябе. Вяртайся дахаты. Хай твая мама напіша апраўданне, што дрэнна сябе адчуваеш, — ціха шаптала і, злёгка ўсхваляваная, правяла мяне да выхаду так, каб ніхто не заўважыў. Праз пару гадзін некалькі паноў прыйшлі на рэвізію. Пару дзён пасля затрымалі мяне на Бэма падчас ускладвання кветак пад будынкам „Салідарнасці” па вуліцы Навоткі. Ад таго часу настаўнікі далі мне большы „люз”. Ды такое рабілася, што на паўгоддзе даставаў двойку з „матмы” ці „фізы”, а на канец года, нейкім цудам, — тры! Нават калі мяне злавлілі на курэнні ў школьным срачыку, наша хімічка, пані Каспаровіч, глянула на мяне злавесна і быццам бы і нічога — выйшла, хоць у падобных сітуацыях успыхнуў бы скандал.

Цяпер цяжка гэтаму здзіўляцца, калі аб нашых настаўніках з захапленнем і пашанай гаварыла Радые Вольная Еўропа. І былі гэта настаўнікі, вось, з Другога ліцэя імя Дрэздэнскай дывізіі пяхоты. Сцепаглі нас, ахоўвалі, між радкамі казалі праўду, выводзілі на людзей.

Думаю, што не трэба абдурваць, „нацягваць” традыцыю, каб выхаваць прыстойную, разумную моладзь.

Чаму пра гэта пішу ў „Ніве”? Таму, што і руш чую аб праблемах, якія мае беларускае асяроддзе з сімвалічным ушанаваннем свае гісторыі. Стварае перашкоды, у асноўным, частка польскіх кіруючых „элітаў”. Не здзіўляйцеся, аднак, беларусы! Як відаць на прыкладзе майго ліцэя, ужо такую рысу мае польская нацыянальнасць — няважна, ці традыцыя згодная з гісторыяй ды рэальнасцю, але мае пасаваць да карцінкі, якую заўжды можна выкадраваць і рэтушаваць. Дасюль шмат з беларускае традыцыі і гісторыі да гэтых польскіх абразкоў не пасавала, так як і апырсканыя граззю „афіцэркі” IX Дрэздэнскай дывізіі пяхоты да бальнай сукенкі княгіні Сапяжанкі Ябланоўскай.

Мацей ХАЛАДОЎСкі

раконвалі яны грамадства, што аб’яднанне з Расіяй — гэта гарантыя абароны ад агрэсіі НАТА. Сёння, калі Расія стала сябраваць з найбольшымі натаўскімі краінамі, а нават згадваць пра магчымасць членства ў гэтай аранізацыі ў недалёкай будучыні, беларускія каментатары апынуліся ў тупіку. Таксама і дзяржаўныя ўлады зусім не ведаюць як ім ставіцца да новай сітуацыі.

Зусім іншымі праблемамі жылі ў той час польскія палітыкі і каментатары. За справай вядомага, пакуль што толькі ў краіне, скандаліста, віцэ-маршалка Сейма Анджэя Лепэра найбольш часу прысвячалася асаблівым паводзінам гэтага палітыка. Тое, што гаварыў Лепэр, магло падабца палякам. Ён, як і Лукашэнка, знайшоў код, які адчыняе душы сфрустраванага натоўпу. Сродкі масавай інфармацыі зрабілі чарговы крок у напрамку замацавання яго палітычнай пазіцыі. Шмат што прадказвае, што палякі на чарговых выбарах могуць адрэагаваць як беларусы ў 1994 г. і аддаць уладу моцнаму чалавеку, які сам устанаўлівае законы і выконвае іх паводле сваіх патрэб.

Яўген МІРАНОВІЧ

Узнагарода за фестываль

Размова з Мікалаем БУШКО, дырэктарам Міжнароднага фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы.

— *Нядаўна атрымалі Вы ўзнагароду маршалка Падляйскага ваяводства за ідэю арганізацыі Міжнароднага фестывалю царкоўнай музыкі, яе рэалізацыю і няспынную працу над развіццём і высокім мастацкім узроўнем мерапрыемства. Ці ўспрымаеце яе як чарговую ўзнагароду, ці мае яна для Вас нейкае асаблівае значэнне?*

— Узнагарода гэтая мае для мяне вялікае значэнне, бо прысвоілі яе гаспадар нашага ваяводства і кампетэнтная камісія. Гэта было першае такое вылучэнне нашага фестывалю ваяводскім самаўрадам і прызнанне таго, што я раблю ўжо больш за дваццаць гадоў. У час уручэння ўзнагароды і ў кулуарных размовах маршалак Славамір Згжыва сказаў, што фестываль — гэта адно з самых выдатных мерапрыемстваў нашага ваяводства. Я ўзнагароду прымаю як вялікі жэст падтрымкі з боку ўлад нашага ваяводства для ўсёй маёй дзейнасці, для ўсяго, што я рабіў у культуры на працягу маёй звыш дваццацігадовай працы ў Гайнаўскім доме культуры.

— *Як Вам удалося пераўтварыць першапачатковыя Дні царкоўнай музыкі ў Міжнародны фестываль і сабраць сродкі на арганізацыю такога вялікага мерапрыемства?*

— Гэта вынік, перад усім, аграмаднай працы, якую я і мае супрацоўнікі выконвалі звыш дваццаці гадоў і выконваем надалей.

— *На фестываль прыязджаюць харысты з блізкага і далёкага замежжя. Як узніклі кантакты і як развівалася супрацоўніцтва з замежнымі хорами?*

— З хорами ў замежжы кантактаваліся мы на ўсе магчымыя спосабы. Супрацоўніцтва наладжвалася таксама ў час маіх загранічных выездаў. Часта былі і выпадковыя кантакты. Гэта таксама заслуга самога фестывалю, пра які ведаюць ва ўсім свеце. Аднак, усё вападкова не робіцца. Наогул бачацца толькі рэзультаты арганізацыі фестывалю, але часам трэба некалькі гадоў размоў і карэспандэнцыі, каб атрымаліся становаўчыя вынікі супрацоўніцтва. Штогод на нейкі час мой дом становіцца тэлефоннай станцыяй, а я сам сплю з тэлефоннай трубкай каля подушкі.

— *Арганізацыя фестывалю неразлучна звязана з дапамогай многіх людзей і ўстаноў. Як узнікала і развівалася гэтая дапамога?*

— Тое, што арганізуем фестываль, гэта вынік маёй працы, маіх супрацоў-

нікаў, многіх людзей, якіх можна назваць па прозвішчы, і безыменных, ды ўстаноў. Раней, напрыклад, калі яшчэ не было аўтаматычных тэлефонных станцый, вельмі памагалі мне тэлефаністкі і былі яны сімвалам зычлівых фестывалю людзей. У арганізаванні фестывалю памагалі многія чыноўнікі, прадстаўнікі розных міністэрстваў, войска, паліцыі і пагранічных службаў. Памагаюць нам многія спонсары, хаця б нядаўна фінансуючы падарожжа хору з Карэі. Вельмі цаню таксама супрацоўніцтва з Праваслаўнымі цэрквамі. Я думаю, што большасць гайнавян вельмі прыхільна ставіцца да ідэі фестывалю. Мяркую, што нават тыя асобы, якія нам перашкаджалі, хацелі на свой спосаб памагчы фестывалю.

— *Фестывалю споўнілася ўжо дваццаць гадоў. Ці паявіліся спробы ўвесці новыя ў яго арганізацыю?*

— Формула фестывалю выпрацаваная ўжо многа гадоў таму назад, але мы адкрыты на прапановы. Аднак, пры ўмове, што новаўвядзенні дадуць станоўчыя вынікі. Я супраць эксперыментавання ў арганізацыі фестывалю. Многія гады ў царкве адбываліся толькі конкурсныя выступленні хораў, а гала-канцэрты праходзілі ў Гайнаўскім доме культуры. Пасля была прапанова перанесці гала-канцэрт у царкву і ўжо некалькі гадоў мы яе выконваем. Былі прапановы арганізаваць другія гала-канцэрты ў Філармоніі ў Беластоку і мы гэта таксама рэалізуем.

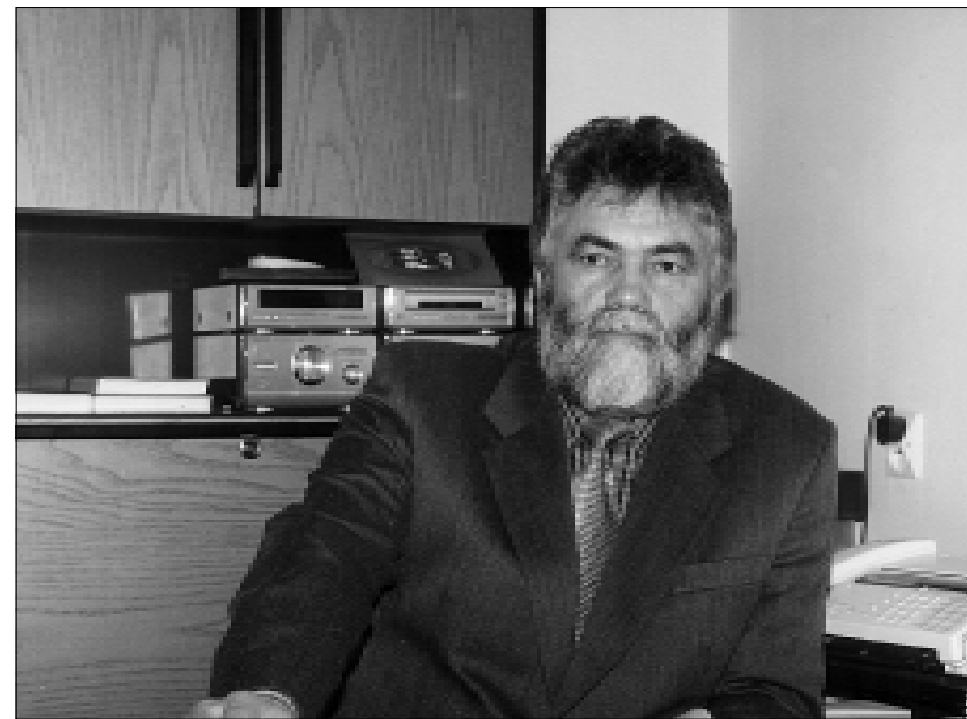
— *Сказалі Вы, што апошняю ўзнагароду ўспрымаеце як жэст падтрымкі ваяводскіх улад для ўсяго таго, што робіце ў сферы культуры. У Гайнаўскім доме культуры пачалі Вы працаваць у 1979 годзе і адразу на пасадзе дырэктара. Ці змаглі Вы зрэалізаваць свае планы?*

— Сапраўды, пачаў я працаваць у доме культуры на пасадзе дырэктара. Аднак аказалася, што ў сапраўднасці дома культуры проста не было і дваццаць два гады прыйшлося яго ствараць. Зараз нашая ўстанова культуры такая, якую ўдаецца нам ствараць. Існуюць у нас, напрыклад, беларускі калектыў песні, які таксама спявае фальклорныя песні з Гайнаўшчыны і польскі калектыў песні і танца, у якім танцуе наша моладзь, працуе лялечны тэатр. Арганізавалі мы беларускія фэсты, канцэрты і агляды беларускіх песень. Хацелася б рабіць у кожнай дзялянцы намнога больш. На жаль, сціплых сродкаў, якія выдзяляе нам наш бедны горад, не хапае нам на многія справы, якія хацелася б зра-

— Няма сэнсу арганізаваць двух фестывалю, — заявіў стараста Гайнаўскага павета Уладзімір Пятрочук, які з’яўляецца намеснікам старшыні новастворанага аргкамітэта. — Веру, што адбудзецца адно мерапрыемства, арганізаванае пры дапамозе Гайнаўскага дома культуры. Такую пазіцыю буду прэзентаваць на пасяджэнні аргкамітэта Гайнаўскіх дзён царкоўнай музыкі і буду прыхільнікам кампрамісных вырашэнняў.

Бурмістр Анатоль Ахрыцюк паінфармаваў, што становішча Управы горада Гайнаўкі ў справе новай формулы фестывалю будзе вядомае ў першай дэкадзе снежня.

Аляксей МАРОЗ

біць. Ад дваццаці гадоў мы не сароме-мся сваёй разнастайнасці і шматкультурнасці, а наадварот — лічым гэта справай, якой можна ганарыцца.

— *Ці ў горадзе сустракаліся Вы з цяжкасцямі пры арганізаванні беларускіх мерапрыемстваў?*

— Тое, што цяпер бачыцца нармальным, калісь было складаным. У пачатку маёй працы прыйшлося пераконваць, што беларускія фэсты акрамя вёсак могуць быць арганізаваны і ў гарадах. Фестываль беларускай песні, які раней адбываўся ў невялікай зале, прыйшлося перанесці ў вялікую залу дома культуры. Трэба было пераадолець складанасці пры арганізаванні аглядаў калядных калектываў, а і сам фестываль пачаткова не адпавядаў тадышняму духу.

— *Зараз Вы з’яўляецеся намеснікам старшыні Рады Гайнаўскага павета*

і членам Камісіі па справах асветы, культуры, аховы здароўя і грамадскіх спраў. Як бачыце магчымасць рэалізаваць свае планы ў галіне культуры ў маштабе Гайнаўскага павета?

— Павел паўстаў фармальна тры гады таму назад, але ў сферы культуры існаваў ён увесь час. Культурная дзейнасць у нашым раёне неяк заўсёды гуртавалася вакол Гайнаўкі і мы ладзілі многа мерапрыемстваў, у якіх удзельнічалі калектывы і творчыя людзі з тэрыторыі сённяшняга павета. Цяпер вяртаемся да гэтых мерапрыемстваў, а павет па сіле магчымасцей памагае іх арганізаваць. Новым мерапрыемствам, арганізаваным у нас апошнім часам, з’яўляецца павятовае бяседа фальклору, якую мы ўжо другі раз ладзім з удзелам павятовых улад.

— *Дзякую за размову.*

Гутарыў Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Лявон Тарасэвіч і асістэнт Крыштоф Салавей у Галерэі Нордэнгаке, 16 лістапада 2001 г.

Берлін: Лявон Тарасэвіч, „Карціны”

У двюх берлінскіх галерэях 17 лістапада г.г. адбыўся вернісаж карцін Лявона Тарасэвіча. У Галерэі Нордэнгаке выстава прац мастака будзе працаваць да 10 студзеня, а ў Галерэі Шпрынгер і Вінклер — да 23 студзеня 2002 г.

У Галерэі Нордэнгаке Лявон Тарасэвіч паказвае інсталяцыю і серыю карцін. Інсталяцыю складаюць пласты дошак з тоўстым слоём фарбы паміж імі. Навокал вялікага куба пабудавана лесвіца. Глядач павінен узыхіць па лесвіцы ўверх і згары глянуць на карціну — вы-

разна апошняю ў вялікай колькасці карцін. Інтэнсіўная чырвоная фарба стварае арэол вакол працы мастака, але сырая драўніна інсталяцыі пацвярджае яе месца — гэта не абстрактная святая карціна, а толькі карціна фізічна прысутная ў зале.

Выстава — супольны праект з Галерэяй Шпрынгер і Вінклер, таксама здаўна звязанай з мастаком, стварае ўнікальную нагоду пазнаёміцца з карцінамі Лявона Тарасэвіча ў Берліне.

Паводле www.nordenhake.com

Зорка

старонка для дзяцей

Дырэктар Валянцін Барташук з вучнямі I і II класаў.

Фота Міры ЛУКШЫ

Нашы сустрэчы

Пішуць табе, „Зорка”, вучні малодшых класаў са школы ў Старым Ляўкове. У нас дзевяць асоб вучыцца беларускай мове. Пасля спаткання са спадарыняй Мірай Лукшай дайшла да нас яшчэ адна дзяўчынка. Мы вельмі гэтым цешымся, бо Бася — цудоўная сяброўка.

Пані Міры дзякуем за спатканне, за кніжкі і за тое, што напісала пра ляўкоўскую школу ў „Зорцы”.

І яшчэ адна вельмі важная справа. Вось у пятніцу, 23 лістапада, мы ездзілі на запрашэнне вучняў з Семяноўкі ў тую школу, дзе вучылася пані Міра. Мы пазнаёміліся з новы-

мі сябрамі і сяброўкамі з другога і трэцяга класаў. У іх вельмі прыгожая зала і сімпатычная настаўніца, пані Ала Лешчук.

Мы разам варажылі, гулялі, спажывалі пачастунак, а пасля так танцавалі, што аж нам ногі забалелі!

За тваім пасрэдніцтвам, „Зорка”, хочам падзякаваць вучням і настаўнікам з Семяноўкі за шчыры прыём. Было цудоўна! Ніколі гэтага не забудзем.

Вучні II і III класаў з Ляўкова

Цвыркун Супрун

Пахаладзела на вуліцы, і цвыркун Супрун пашукаў цёплага месца ў хаце Оліных бабы з дзедам. У вёсцы на ўскраіне Белавежскай пушчы. У хаце добра — ціха, утульна, часам толькі дзед Мікола і баба Люба загучна гамоняць — глухаватыя, і, каб добра пачуць адзін аднаго, яшчэ і далоні да вуха прыкладваюць, каб лепш пачуць свой крык. Ды пра што тут крычаць! — жывуць яны разам больш за паўстагоддзя, у адной хаце, сярод тых самых людзей, пра ўсё ведаюць. Бывае, што і гаварыць пачынаюць у той самы час, і словы такія ж самыя ў адзін час вымаўляюць. Жыліся, значыць. Цвыркун ведае нават іх суседзяў, што, палачкамі падпертыя, прыходзяць да дзеда

з бабай. Ды не зачаста. У кожнага з іх свой тэлевізар у хаце. Дык жа з жывымі людзьмі хочацца пагаварыць, нават пра абы-што.

І ўсе старыя чакаюць прыезду ўнукаў. Цвыркун Супрун таксама чакае, хоць тады, бывае, хоць ты ўцякай! Бегатні столькі, шуму, малыя людзі ўсюды заглянуць, яшчэ за скрыпачку цвыркунову які ўхопіць, за вусы пацягне! То ж усё ім цікава, дзеткам гэтым! І бегаюць па дварэ, не баяцца сцюжы, снегу. То ж захварэць можна раз-два! Цвыркуну аж страшна робіцца — на вуліцы холадна, сыра... А ў драўлянай хаце так добра...

Так як і прадказвала баба Люба сваёй унучцы Олі: „Будзеш бегаць

без шаліка ды рукавіц, дык захварэш!”, так і было. Ляжыць непаседлівая дзяўчынка пад пярынай, напоеная ліпавым чаем, накормленая мёдам ды аспірынам, горла баліць, галоўка баліць, сумна-сумна!.. І чытаць не зможа, і ў тэлевізар не хоча глядзець. Маўчаў-маўчаў і Супрун, шкадаваў Олю, а потым не стрываў. Узяў скрыпачку, і ціхенька запілікаў.

Усміхнулася Оля, паправілася ў ложку, услухалася ў летнія гукі. І ўбачыўся ёй кветны луг, сонейка высока ў небе, на ўспацелым твары адчула павеў цёлага ветрыка... І заснула пад гукі Супруновай скрыпачкі. Цвыркун шчасліва іграў калыханку, аж і сам задрамаў. А баба Люба, не такая ўжо ж і глухая, як магло б здавацца, прашаптала свайму Міколу:

— Памятаеш, стары, як былі мы маладымі?

Міра ЛУКША

Вершы Віктара Шведа

Кот вінаваты

Двойку прыніс з заняткаў
Сёння сыноч дахаты.
Ён скардзіцца сваёй матцы:
— Тут кот наш вінаваты.

Ката за ўрок цэлы
Я рысаваў заўзята.
— Відаць, быў гэты кот няўдалы.
— Двойку ўляпіў матэматык!

Як даехаць у музычную школу?

На паўстанку стаў пытацца
Пан хлапчукоў вясёлых:
— Падкажыце, як дастацца
Мне ў музычную школу?

— Туды дастацца вельмі цяжка, —
Яму адказалі дзеці. —
Наша сяброўка Маашка
Туды здавала ўжо раз трэці.

Ганна ПАТОНЕЦ, Новае Ляўкова

Вясна

Птушкі прылятаюць
Прыгожа спяваюць
Трава зяленее
Сонца мацней грэе
Цяплейшая пара
Весялейшая і я
Кветка цвіце
Вясна ідзе

Хлопча мой

Пакахала я цябе
Хлопча мой
Адала я сэрца табе
Хлопча мой
Ты казаў, што мяне кахаеш
Хлопча мой
Я ведаю, што мяне ашукваеш
Хлопча мой

Толькі слёзы засталіся са мной.
Да пабачэння, хлопча мой!

Жыццё

Іду я дарогаю
Стаўлю нагу за нагою
Іду я праз жыццё
Са мной іграсце, нядоля, каханне маё.

Ля мяне ідуць іншыя людзі.
Некаторыя ў жыцці блудзяць.
Усе сур’ёзныя, сумныя, не смяюцца.
Аднак нядолі не паддаюцца.

Міхась ЛУК’ЯНЮК, Малынка

Восень

На дрэвах у садзе
Пажаўцела лісце.
Адцялілі птушкі ў вырай,
Зімні вецер свішча.

Бязлістыя дрэвы
Вецер нагінае.
Апусцела поле,
Птушка не спявае.

Сонейка на небе
Грэць ужо перастала,
Прымаразкі зрання.
Восень нам настала.

Сустрэча з панам Якубюком

У верасні ў сваім музеі ў Студзіводах Дарафей Фіёнік адчыніў выстаўку пана Якубюка, жыхара Студзіводаў. У панядзелак наш клас з паняй Валянцінай Бабулевіч пайшоў пабачыць яе. На месцы мы сустрэліся з аўтарам карцін і малюнкаў. Не вучыўся ён мастацтву ў школах, але яго працы — прафесійныя. Прадстаўляюць яны людзей, звяроў, краявіды. Мне найбольш спадабалася выява каня. Маю ўвагу прыцягнулі жывыя колеры і святло.

У іншым пакоі скансэна знаходзяцца таксама цікавыя зборы пана Якубюка, напрыклад, карта Студзіводаў (іх выгляд у мінулым), запісы надвор'я ў розны час.

Калі мы паглядзелі выстаўку, пайшлі ў найстарэйшую частку музея. Там мы бачылі розныя дакументы пра жыхароў Студзіводаў і вяхадцаў з гэтай вёскі. Пан Якубюк займаўна нам расказаў пра мінулае і сённяшняе.

Пасля мы пайшлі ў лясок на вогнішча. Было вельмі прыемна і сім-

патычна. Толькі каля чатырнацца-тай мы вярнуліся ў школу.

Наш клас хацеў падзякаваць спадарам Якубюку і Фіёніку, таму нашы дзяўчаты выканалі для іх прыгожыя малюнкi і напісалі падзяку, і ўсе пад гэтым падпісаліся. У пятніцу я, Наталля і Пятрусь пайшлі да спадара Якубюка ўрычыць яму нашу падзяку. Запрасіў ён нас у сваю хату. Там расказаў пра свае прыгоды з маладзёжных лагераў, якія калісьці праводзіліся ў Бельску; такія цяпер не арганізуюцца. Тады моладзь магла прайсці нават 30 кіламетраў удзень! Мы даведаліся пра жыццё колішняга вучня і пра тое, што пан Якубюк быў дырэктарам нашай школы. Час мінуў нам вельмі прыемна і цікава.

Думаю, што вельмі добра часам паслухаць аб мінулым, асабліва ад такіх цікавых людзей, як спадар Якубюк.

Аляксандра БАГУЦКАЯ, II „ц” кл.
Гімназіі н-р 3
у Бельску-Падляшскім

Уладзімір Арлоў, Акуль наш род

Вялікі гетман Ян Кароль Хадкевіч

Першыя перамогі

Дзеці з заможных і знатных беларускіх сем'яў у тыя часы абавязкова атрымлівалі добрую адукацыю. Ян спачатку вучыўся ў Вільні — у калегіюме і акадэміі. Потым ён паглыбляў свае веды ў Нямеччыне і італьянскім горадзе Падуі, дзе некалі Францішак Скарына стаў доктарам лекарскіх навук.

Хадкевіч атрымаў добрыя веды з гісторыі, геаграфіі, матэматыкі. Ён

Магда Крыстасюк. Фота Міры ЛУКШЫ

ведаў лацінскую мову, на якой можна было паразумецца з жыхарамі ўсіх еўрапейскіх краінаў.

Хадкевіч старанна вывучаў кнігі знакамітых палкаводцаў. У сваёй вандроўцы па Еўропе ён завітаў на востраў Мальту. Тамтэйшыя рыцары ўдала ваявалі з туркамі. Падарожнік з Беларусі шмат чаму навучыўся ў мальтыйскіх ваяроў.

Вярнуўшыся на Бацькаўшчыну, ён ажаніўся з княгіняй Соф'яй Слуцкай. Яна стала любай і клапацівай жонкаю. Хадкевіч часта пісаў ёй з ваенных паходаў лісты. Ён заўсёды называў жонку „адзінай, каханай і наймілейшай Зосечкаю”.

Ваярскі талент прынёс Яну першыя поспехі ў ратнай справе. Камандуючы ўласным аддзелам конніцы, ён праявіў адвагу падчас паходу ў паўднёвыя землі Малдовы і Валахіі. За атрыманыя там перамогі Хадкевічу даверылі адказную вайсковую пасадку палявога гетмана.

(працяг будзе)

Польска-беларуская крыжаванка № 50

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 45: Сук, аса, вопратка, вандроўнік, раса, алтар, суд, дар. Повад, пас, Парнас, сад, атрад, кол, скаўт, над, ліра, лік.

Узнагароды выйгралі: **Хрыстафор Прычыніч** з Махнатага, **Наталля Такаюк** з Орлі, **Юліта Гладыш** і **Марыюш Мак** з ПШ н-р 3 у Бельску-Падляшскім, **Паўліна Дмітрук** і **Павел Франкоўскі** з ПШ у Нарве.

Віншваем. Узнагароды чакаюць у рэдакцыі.

Вучні шостых класаў з настаўніцай Людмілай Грыгарук.

Умеюць гаварыць па-свойму

Сярод вучняў шостых класаў Падставоўскай школы н-р 6 у Гайнаўцы на заняткі беларускай мовы пачаткова рашыліся хадзіць трыццаць тры асобы. Нядаўна запісаліся трынаццаць новых вучняў, якія пачынаюць вучыцца беларускай мове ад асноў.

— Я хаджу на ўрокі беларускай мовы, бо нашая выхавальца сказала, што дзякуючы беларускай мове можна будзе лягчэй пайсці вучыцца на лепшы напрамак у вышэйшай установе, — тлумачыць Ірміна Леанюк. — Мая бабуля размаўляе па-беларуску і я хацела б лепш размаўляць на беларускай мове, каб можна было з ёй пагаварыць.

— Я запісалася на заняткі, бо пазней хачу вучыцца ў Беларускай ліцэі, — дабаўляе сяброўка па парце Ірміны — Мар'эля Герман.

— А я хаджу на заняткі беларускай мовы, бо хацеў бы паглыбіць веды аб сваіх каранях, — заяўляе Данель Мішчук.

— Мне спадабалася выступаць з беларускім прадстаўленнем, якое паказвалі мы ў Беларускай музеі. Я, так як і мае сяброўкі, хачу пайсці вучыцца ў Беларускай ліцэі, — кажа Сандра Скепка, якая ходзіць на заняткі беларускай мовы з другога класа. — Добра ўмею гаварыць па-свойму і размаўляю так з маёй бабуляй і сябрамі, якія жывуць у Новабэразове. Там на вёсцы сябры гавораць па-польску толькі ў школе.

На маё пытанне, хто ўмее размаўляць па-свойму, дваццаць дзве асобы падымаюць рукі і паясняюць, што непрысутная сяброўка таксама ўмее размаўляць на гаворцы. Вучні найчасцей гавораць па-свойму з бабулямі і дзядулямі на вёсках. Бацькі, якія часта між сабою гавораць на беларускім дыялекце, да дзяцей найчасцей звяртаюцца на польскай мове.

— У хаце размаўляем на гаворцы і цяжка нам інакш дагаварыцца, — заяўляе насуперак іншым Павел Галёнка.

Вучні любяць сваю настаўніцу Людмілу Грыгарук, якая цікава вядзе ўрокі. На занятках беларускай мовы хлопцы і дзяўчаты чытаюць казкі, вершы і расказы, арганізуюць гульні і спяваюць песні. Настаўніца прыносіла на заняткі „Ніву”, дзеці чыталі „Зорку”. Вучні будуць прымаць удзел у беларускім дэкламатарскім конкурсе. Раней некаторыя дзяўчаты належалі да тэатральнай групы, якая выступала са сцэнкамі на беларускай мове. Некаторыя вучні з шостых класаў выступалі на сёлетнім беларускім фэсце „Крыначка” ў Гайнаўцы і прымалі ўдзел у конкурсе беларускай песні ў Нарайцы. Настаўніца Людміла Грыгарук зноў прапануе вучням рыхтаваць тэатральныя сцэнкаі.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Žubr	▼	📖	Nietoperz	▶			Arka	Parasol	▼
📖		Rybak	▼	Tabor	Pepek	▶			
Brat	▶	▼		▼	Wał		Nuta	📖	
▶					▼		▼		
Krzyżówka	Baba	▶				📖		📖	
Monolit	▶							📖	
📖	📖		Rzeka	▶				📖	

Жанчыны з Курашава прывучаюць да выступлення на сцэне маладога акардэаніста.

Павятовыя запусты

На II Павятовую бяседу „Запусты 2001”, якая адбылася ў Гайнаўскім доме культуры 25 лістапада 2001 года, прыбылі фальклорныя калектывы з усёй Гайнаўшчыны.

— II Павятовую бяседу арганізуем пры нагодзе запустаў, каб фальклорным калектывам Гайнаўшчыны стварыць магчымасць спаткацца і паказаць свой рэпертуар. А гаспадарам павета будзе магчымасць падзякаваць самадзейнікам за год працы, за тое, што хочацца ім яшчэ траціць час на культуру і падтрымліваць народныя традыцыі, — сказаў дырэктар Гайнаўскага дома культуры Мікалай Бушко, які адкрываў і вёў мерапрыемства.

Павятовая бясуда распачалася з песні „Мой беластоцкі край” і выступлення калектыву Гайнаўскага дома культуры, які праспяваў песню „У нашай хаце гулянка”. Пасля на сцэну выходзілі паасобныя калектывы.

Першымі спявалі жанчыны з Вулькі-Тэрахоўскай і Чаромхі, якія ў сакавіку гэтага года святкавалі дваццацігоддзе існавання сваіх калектываў. Пасля на сцэне выступалі калектывы з Курашава, Нараўкі, Кляшчэляў, Чыжоў, Крыўца, Тыневіч, Дабрывады і Ляўкова. Не даехалі жанчыны са Збуча і Дашоў.

— Апрача беларускіх фэстаў выступалі мы ў час Сустрэч нацыянальных меншасцей у Пуньску і на Дажынках

у Спале, — сказаў Яраслаў Бількевіч з Чыжоў. — Я ўжо не наймалодшы ў калектыве, маем маладую спявачку, Галіну Заброцкую.

— Фальклорнай песняй цікавяцца таксама малодшыя жанчыны ва ўзросце да трыццаці гадоў, хаця, у асноўным, спяваюць у нас жанчыны старэйшыя, — заявіў інструктар калектыву з Ляўкова Мікола Мязэнны. — Мы любім спяваць, бо калі спяваем, то кантактуемся з добрымі людзьмі.

Ян Шыманюк з Семяноўкі, які раней кіраваў калектывам „Сям’яне” пайнфармаваў, што ў іх вёсцы зноў ствараецца беларускі калектыв.

— Будзе гэта вакальна-інструментальны калектыв, рэпертуар якога складаць будуць песні, вершы і прадстаўленні. Згуртуе ён людзей усіх узростаў. На Вялікдзень выступім з першай праграмай, — сказаў Ян Шыманюк. — Наш вайт Мікола Павільч паабяцаў нам дапамогу з гміны.

Мерапрыемства закончылася выступленнем калектыву Гайнаўскага дома культуры, які ў рэпертуары мае таксама мясцовыя песні і польскімі танцамі ў выкананні гайнаўскай моладзі з калектыву танца, што дзейнічае пры ГДК. Паслухаў фальклорных песень прыйшло многа людзей у старэйшым і сярэднім узросце.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Весткі з Варшавы

Дзейнасць Асяродка кніжкі і прэсы славянскіх народаў у Варшаве (вул. Гарагына 15) стала цэнтрам зацікаўлення шматлікіх асяроддзяў культуры і выдавецкіх прадпрыемстваў не толькі Еўропы. Тут, апрача беларусаў, сустрэчы літаратурна-культурнага характару арганізуюць іншыя нацыянальныя меншасці Польшчы, успрыманыя ўсе з аднолькавай прыхільнасцю дырэктарам асяродка Янам Заброцкім.

Сход Варшаўскага аддзела БГКТ, які адбыўся 9 лістапада, станоўча ацаніў дзейнасць Яна Заброцкага і палічыў мэтазгодным даручыць яму абавязкі старшыні праўлення Варшаўскага аддзела БГКТ. Сход вызначыў асноўныя напямкі дзеяння аддзела. Перш за ўсё, па прапанове сакратара праўлення Хведара Галёнкі ўдзельнікі пасяджэння вырашылі засяродзіць дзейнасць Варшаўскага аддзела БГКТ на справах нацыянальна-культурнай сферы, пазбягаючы палітычных абшараў. Прывітаў гэтым заданнем палічылі згуртаванне ў аргані-

зацы студэнцкай моладзі, дастасаванне праграмы дзейнасці да зацікаўлення маладых людзей. За гэтае няпростое заданне возьмецца намеснік старшыні праўлення Сяргей Мартыновіч з дапамогай Эміліі Герасімовіч — студэнткі рускай філалогіі. Юрка Бусловіч забавязваўся апрацаваць праект праграмы дзеяння, а Алена Анішэўская, як і да сёння, будзе выконваць абавязкі скарбніка. Мікола Алексюк і Мікола Іваноў сканцэнтруюцца ў працы прэзідыума праўлення на кантактах з мясцовымі адміністрацыйнымі ўладамі. У адрас Янкі Жамойціна паступіла прапанова наладжання кантактаў з беларускімі суполкамі блізкага і далейшага замежжа.

Крытычная фінансавая сітуацыя асяродка культуры, а тым больш — аддзела БГКТ вызначыла праўленню самае пільнае заданне — дабіцца ў адміністрацыі горада змяншэння арэнднай платы за памяшканне.

На XIV З’езд БГКТ сход вызначыў 5 дэлегатаў. Я. Ж.

У нашых самадзейнікаў

„Распяваны Гарадок”

Харавы калектыв з Гарадка, які даволі позна „ахрысціўся”, быў на працягу амаль пяцідзесяці гадоў вядомы на Беластоцчыне проста як гарадоцкі калектыв. Усе гэтыя гады прайшлі для яго пад знакам выступленняў на Беластоцчыне і ў Польшчы, а таксама частых паездак на Беларусь.

Калі гаварыць пра розныя ўрачыстасці, фэсты, конкурсы і фестываль беларускай песні на Беластоцчыне, дык цяжка было б іх уявіць без гэтага спявачага калектыву. На фестывалі — заўсёды ў першых радах, заўсёды з узнагародамі.

Аглядаючы і слухаючы калектыв на апошнім фестывалі „Беларуская песня — 2001”, я прыйшла да вываду, што менавіта гады саліднай працы прывялі да таго, што спявачкі адчуваюць сябе так свабодна на сцэне. Рух пры спеве з’яўляецца дадатковым прываблівым элементам для гледача.

Заварожвае чысціня выканання беларускіх народных песень: ніякіх інтэрвала-

вых памылак! Цікавы беларускі рэпертуар (на раённым аглядзе яны заспявалі: „Павесялела даль” і „Яблыньку”) на добрай, літаратурнай мове, якой амаль без скажэнняў карыстаюцца жыхары ўсходніх раёнаў Беластоцчыны, такіх, як Гарадоччына, Міхалоўшчына, ці Сакольшчына і Дуброўшчына, дзе беларускую мову, на жаль, пачуем штораз радзей.

У калектыве заўважаецца вельмі добры падзел на галасы. Ва ўсім гэтым бачна рука шматгадовага музычнага кіраўніка калектыву Сцяпана Копы.

Апрача таго, прыцягваюць увагу традыцыйныя беларускія народныя касцюмы. І наогул кожнаму кідаецца ў вочы іх ахвота спяваць. А гэта, бадай, самае галоўнае.

Што датычыцца мінусаў выканання, дык іх няма. У некаторых месцах адчуваецца няроўнае гучанне. Але хачу падкрэсліць: толькі ў некаторых месцах.

Адрыяна СЕМЯНЮК

Фота Сяргея Грынявіцкага (з архіва)

Гмінныя давыбары

18 лістапада ў Чаромсе праходзілі давыбары ў Рату гміны. Балаціравалася шасцёра кандыдатаў. У асноўным, апрача аднаго пенсіянера, гэта людзі сярэдняга ўзросту, работнікі мясцовых устаноў. Для кожнага з іх дыета ратнага з’яўлялася лакомым кавалкам. Варта адзначыць, што за ўдзел у сесіі ці камісіі (3-4 гадзіны часу) радны атрымлівае 110 зл. Гэта адзіная прычына, для якой народ ціснецца „да карыта”. У мінулым абраннікі народа выконвалі абавязкі дэпутата на грамадскіх пачатках. Кандыдатка Галіна Алексюк лічыць, што не толькі ў Чаромсе, але і ва ўсёй краіне радныя павінны працаваць бясплатна. Зацікаўленне элек-

тарату выбарамі было мізэрнае, паколькі на 2 700 выбаршчыкаў на выбарчыя ўчасткі з’явіліся толькі 182 асобы. Са 179 важных галасоў на Зыгмунта Кастоўскага (выбарчы камітэт „Jedność”) прагала-савалі 92 асобы. Апошнія галасы больш-менш разлажыліся па-роўну (не больш 22), што ў выніку дало лідэру 51% падтрымкі і ён стаў радным.

Зараз у пасёлку чуюцца розныя каментарыі на тэму давыбараў. Многія гавораць, што кіраўніку гміны прыбудзе больш клопатаў, а беластоцкім журналістам — сенсацыі. Не цяжка ўявіць, хто ў Чаромсе з’яўляўся дагэтуль іх аўтарам.

Уладзімір СІДАРУК

Кляшчэлеўскія пажарнікі

Добраахвотная пажарная каманда ў Кляшчэлях — адна з лепшых у Гайнаўскім павеце. Сёлета выбралі новае праўленне. Абавязкі старшыні даверылі Юрку Леанкевічу, а намесніка — Кшыштафу Лянге. У склад праўлення ўвайшлі: Рыгор Барана з Сакоў, Іна Цыбулінская з Кляшчэляў, Сцяпан Краўчук з Тапаркоў, Янка Ліпінскі з Дабрывады, Васіль Маркевіч з Дашоў, Уладзімір Саевіч з Палічнай ды Міхась Якубоўскі і Рыгор Ваўрусевіч з Кляшчэляў.

У Кляшчэлях дзейнічаюць дзве маладзёжныя пажарныя каманды: дзявочая і юначая. Працуюць яны пад кіраўніцтвам Мікалая Кас’янюка. Юначая каманда існуе некалькі гадоў, а дзявочая была заснавана вясною гэтага года. Дзявочая налічвае 11 асоб. Дзяўчаты ўдзельнічалі ў павятовых пажарных спаборніцтвах у Чаромсе і заня-

лі першае месца. Вясною 2002 года яны педуць на ваяводскія спаборніцтвы. У час сёлетніх канікул кляшчэлеўскія маладзёжныя каманды выязджалі на адпачынак і абучэнне ў пажарным лагеры ў Вульцы над Бугам.

У верасні г.г. у Ясяноўцы адбылося ваяводскае святкаванне 80-й гадавіны існавання добраахвотных пажарных каманд. Запрацілі на гэтую ўрачыстасць „Самаранкі” з жаноцай добраахвотнай пажарнай каманды ў Кляшчэлях. Актыўна дзейнічалі яны ў 1948 і 1949 гадах. Да каманды належала 12 жанчын. Зараз жыве з іх толькі сем. Усе сем узнагародзілі залатымі медалямі за заслугі для пажарнай справы. Атрымалі іх Надзея Наумовіч, Анна Дудар, Марыя Шчука, Люба Перміноў, Альжбета Артысевіч, Катажына Міранчук і Яўгенія Гладзкая. (яц)

Ля крынічкі з цудадзейнай вадой.

Група беластоцкіх педагогаў.

Цэнтр праваслаўнай духоўнасці

Новым Іерусалімам завуць манастыр у Жыровічах. На каленях наведвалі яго каралі Ян Казімір, Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, цары Пётр I і Мікалай II. У Жыровіцкую духоўную семінарыю прыбываюць маладыя людзі з усяе Беларусі. Адаюць паклон цудоўнай іконе Маці Божай і праваслаўныя, і католікі, і уніяты амаль з усяго свету.

Пры нагодзе пабыўкі ў школах Брэсцкай вобласці група настаўнікаў беларускай мовы з Беластоцчыны наведвала Жыровіцкі манастыр. Нашы педагогі маліліся ва Успенскім саборы, які бесперапынна дзейнічае ад стагоддзяў; тут з левага боку васемнаццацівечнага іканастаса знаходзіцца барэльефная цудоўная выява Божай Маці. Яна невялікая — 5,6 x 4,4 см. Жыровіцкія манахі кажуць: „Чалавек злы, грэшны Божай Маці не заўважыць”.

Настаўнікі хрысціліся, цалавалі ікону і ніводзін словам не ўспомніў, што бачыў. Толькі ў зваротнай дарозе шапталі: „У тым цёмным камені зарыс твару Мадонны такі нейкі аддалены, ды, усё ж — відаць...”

Пяць гадоў таму навуковыя славатасці пацвердзілі афіцыйна, што камень гэты — цудоўны. У XV стагоддзі не ўмелі награвіць яспісу да тэмпературы 3 600° С. Толькі ў такой гарачыні магчымы такія відазмяненні.

Літоўская Чанстахова

Драўляны праваслаўны манастыр у Жыровічах пабудаваў літоўскі падскарбны Аляксандр Солтан, на месцы, дзе двух мясцовых пастухоў знайшлі цудоўны воблік Божай Маці, барэльеф з яспісу, невядомага ў той час на гэтай тэрыторыі. Не прырэчым, што вобраз мог прывезці ў Жыровічы хтосьці з сям’і Солтанаў. Нядаўна Солтаны, патомкі падскарбнага — Андрэй з Астранамічнага цэнтра імя Мікалая Каперніка і Адам з Польскага атамістычнага агенцтва мелі на руках лісты Казіміра Ягеллончыка, рэкамендуючыя Аляксандра Солтана шматлікім вяльможам свету. Цяпер яны ў дэпазіце ў Нацыянальнай бібліятэцы. Праз сорак гадоў ад узнясення манастыра пераймаюць яго базальняне і перабудоўваюць на мураваны. Манастырскі комплекс вярнуўся праваслаўным пасля адмены Брэсцкай уніі.

У час Вялікага княства Літоўскага было гэта найвялікшае месца культу, званае Літоўскай Чанстаховай. З часам ушаноўванне жыровіцкай Мадонны заступіла віленская Маці Божая Вастрабрамская. У той час з каля сот-

ні манахаў у Жыровічах засталася толькі сямёх.

Выбарная прыбаўка

Вада з крынічкі, праплываючай пад манастыром, і з другое, два кіламетры далей — мае цудоўную моц. Вылечвае.

— Я чатыры гады таму быў цяжка захварэў. Думаў, што ўжо не акрыю. Два тыдні піў толькі нашу ваду. Усё прайшло, — расказвае адзін з манахаў.

У крамцы можна набыць ваду ў пластыкавых, паўтаралітравых бутэльках па паўдолара. Спецыяльна для польскай групы адна з апякунак прыносіць „кантрабанду” — святы ялей. Можна яго ўжываць толькі раз у месяц; знакам крыжа ўціраць у балючыя месцы. Наталля Герасімяк з Беларускага музея ў Гайнаўцы, дзякуючы якой удалося сарганізаваць наш прыезд, прыстае ля невялікага загончыка з кветкамі. Нюхае буйную ружу. За ёю ўстаўляецца чарга маладых беларусаў-пілігрымаў — мо і пах гэтай ружы мае незвычайную моц?..

Па манастыры водзяць наведвальнікаў найчасцей семінарысты. Тутэйшая

(з назову мінская) духоўная семінарыя ёсць галоўнай праваслаўнай вучэльняй у Беларусі. Адзін з семінарыстаў, Андрэй, расказвае пра гісторыю Успенскага сабора, цэрквы св. Мікалая, Уздзіжання Крыжа Гасподняга, Багаўлення.

— Б’е ад яго нейкае святло; твар у яго такі чысты, святлісты... — шэпча адна настаўніца сяброўцы. Абедзве глядзяць у семінарыста як у карцінку. Той спакойна, з вачыма зрэдчас спаглядаючымі з-пад акуляраў на беластоцкую групу, перад цудоўнай выявай Божай Маці далікатна звяртае ўвагу:

— Трыма пальцамі жагнайцеся, у месцы сонечнага спляцення, а не так нізка...

Андрэй завяршае навучанне ў семінарыі. Піша працу аб Праваслаўнай царкве ў Польшчы. Вельмі хацеў бы прыехаць у Гайнаўку. Мусіць, аднак, назбіраць грошай, а гэта не так лёгка.

— Да нядаўна кожны з семінарыстаў атрымліваў ледзь каля 900 беларускіх рублёў. У замен за абяцанне ўдзельніцтва ў апошніх прэзідэнцкіх выбарах, некалькі дзён да іх, пабольшылі нам стыпендыі да 20 тысяч (каля 4 долараў — М. Х.), — прызнаецца Андрэй паціху пары настаўнікаў. — На шчасце, ніхто не прымусіў нашага рэктара, каб мы аддалі свае галасы на Лукашэнку.

Абараніў амбасадар

Семінарыст Андрэй родам з Мінска. Ён часта бывае ў сталічным аддзеле Бе-

ларускага народнага фронту. Не счытвае сваіх пачуццяў да прэзідэнта.

— Найважнейшае — служыць Богу, — кажа.

Быць у гэтай службе памагае яму традыцыя, звязаная з манастыром.

— Тут нараджаліся погляды надта ліберальныя для католікаў і празмерна адважныя для праваслаўя. Тут быў цэнтр літоўскай духоўнасці. Тут нарадзілася ідэя касацый Брэсцкай уніі, — расказвае. Шмат манахаў было прыхільных ідэі уніі; іх Андрэй называе здраднікамі.

У сталінскі час расстраляна тут 400 святароў, звезеных з усяе Беларусі. У часы Мікіты Хрушчова манахаў забівалі лекарамі. Хворым уколвалі атруту. Іншых вывозілі на адлеглыя палі, расправалі і пакідалі на волю лёсу. У той час манастыр амаль не быў ліквідаваны. Толькі дзякуючы хітрасці яго кіраўнікоў гэтак не сталася. Бо Жыровіцкі манастыр стаў у той час рэзідэнцыяй пасла Японіі. Службы бяспекі не пасмелі сюды ўвайсці.

Найважнейшая — гармонія

Сярод сарака манахаў, службё ў Жыровіцкім манастыры пасвяціўся шэсць гадоў таму адзін з найславутых сучасных паэтаў Беларусі Алег Бембель (Зьніч). Чым для яго ёсць паэзія?

— Зямную сцяжыну за вершы раскаянным сэрцам найдзеш. Маленні — вышэй за вершы. Хай стане маленнем верш!

У час поснага абеду (капусны суп, каша з капустай) паэт прызнаецца:

— Усю маладосць я расчэтваўся ў Лермантаве ды Караткевічу. У паэзіі — найважнейшая гармонія.

Развітваючыся, Зьніч просіць перадаць прывітанні калегам па пяру з Беластоцчыны — ягонаму перакладчыку прафесару Яну Чыквіну і Сакрату Яновічу. Спаглядаючы на двух’ярусны, увесь у шкле, аўтобус нашых настаўнікаў, радасна ўздыхае:

— Вам дык добра. Ездзіце па беларускай зямлі ды так высока, бліжэй неба, бліжэй да Бога...

Заўважае, што адзін з беластоцкіх настаўнікаў прыкурвае цыгарэту:

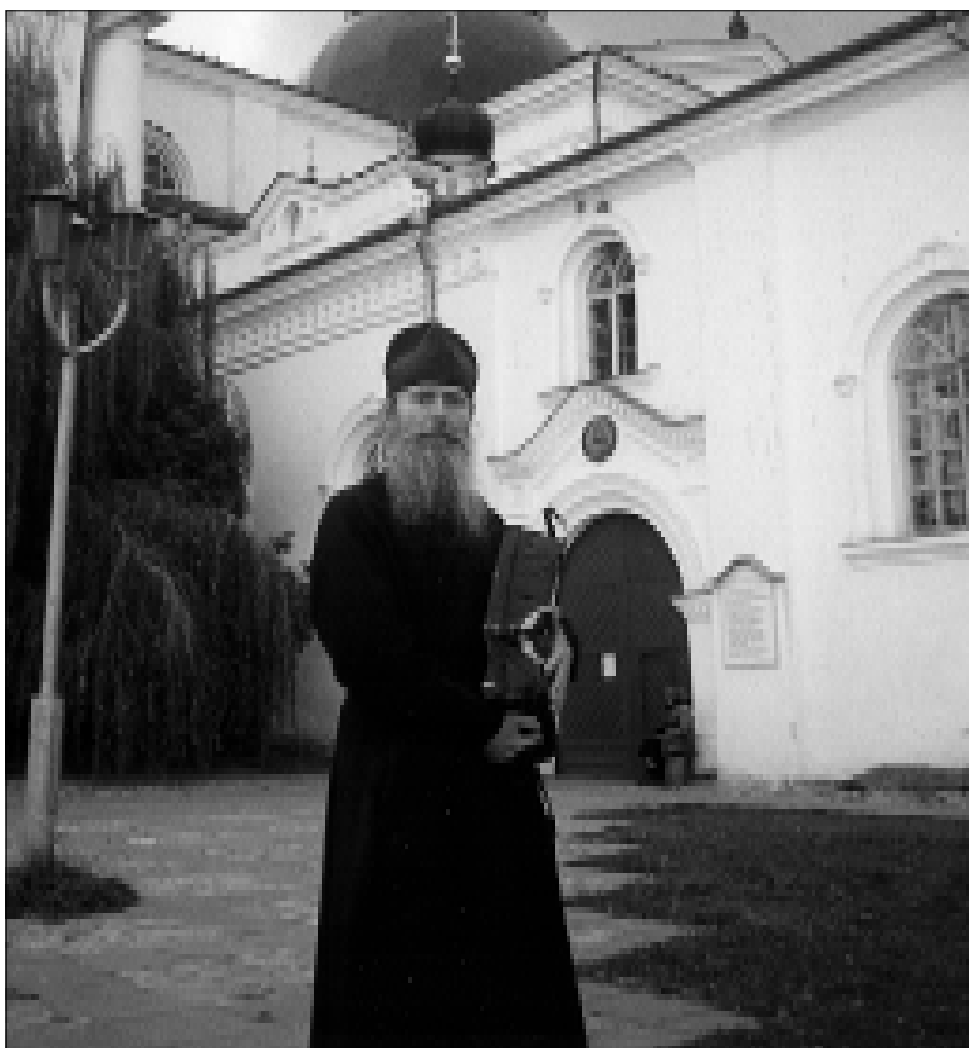
— Трэба гэта кінучь. Мой бацька трыццаць гадоў смаліў і аднойчы сказаў сабе: хопіць! Расстаўся з папяросамі ў адзін дзень раз ды назаўсёды. Значыць, гэтак можна.

Пытае настаўніка пра яго імя. Абярнуўшыся ў бок сабора, ціха моліцца да святога ад імя курачага педагога.

— Цяпер табе будзе лягчэй кінучь! — праменіцца ў радасці.

Аўтобус кранаецца з месца. І хоць не ідзе дождж, над манастыром развіваецца вясёлка. Прадказвае яна маразы.

Мацей Халадоўскі
Фота аўтара

Алег Бембель.

Пакутны лёс

Гаўрыіл Лаўрашук (1936 г.).

Бежанства 1915 года пакінула трагічны адбітак на лёсе нашага грамадства. Уцекачы з заходніх губерняў Расійскай Імперыі пасля шматгадовага бадзяння

Анастасія Бура — сястра Гаўрыіла (1995 г.).

вярнуліся ў новую айчыну — Рэч Паспалітую. А тут чакалі іх разбураныя гаспадаркі і запустелыя палі. Бесперспектыўнае становішча сялян, якім трэба было аднаўляць гаспадарку з нуля, больш адукаваных людзей схіліла падацца назад у Расію ў пошуках лепшай долі. Вярнуцца рашыўся Гаўрыіл Лаўрашук з Рыбакоў. Аднак шчасця ў краіне рабочых і сялян не знайшоў. У канцы трыццатых гадоў стаў ахвярай сталінскага генацыду. Такі ж лёс сустрэў многіх выхадцаў з Беластоцчыны, якія засталіся жыць у СССР.

У сямейным архіве Віктара Буры і Тамары Ціванюк захавалася карэспандэнцыя Гаўрыіла з малодшай сястрой Анастасіяй (іх маці), на падставе якой паспрабуем рэканструяваць жыццёвы шлях ураджэнца Рыбакоў.

* * *

Гаўрыіл Лаўрашук нарадзіўся ў 1897 годзе ў сялянскай сям’і. У яго бацькоў, Філіпа і Варвары, было пяць дзесяцін зямлі. Пасля смерці бацькі ў 1912 годзе яму прыйшлося выконваць самыя цяжкія мужчынскія працы ў гаспадарцы і вучыцца ў настаўніцкай семінарыі ў Ялоўцы.

У жніўні 1915 года Гаўрыіл разам з сям’ёй і ўсёй вёскай падаліся ў бежанства. Пакінулі яны гаспадарку, якая паводле акта, састаўленага 12 ліпеня 1915 г. на выпадак эвакуацыі па прычыне ваенных дзеянняў, вартая была 4 356 рублёў і 20 капеек. На волю лёсу засталіся дом, клуня, хлёў, павець і прыбудовка для жывёлы. Неабходную рухомую маёмасць павезлі на фурманцы на ўсход.

Сям’я Варвары Лаўрашук — з дзяцмі: Гаўрыілам, Канстанцінам, Анастасіяй, Адамам і Верай — апынулася ў сяле Карамыслаўка Сенгілееўскага ўезда Сібірскай губерні. Гаўрыіл там увесь час вучыўся, за выключэннем аднаго года службы ў Чырвонай Арміі, і закончыў Кузаватаўскую настаўніцкую школу.

У 1921 годзе бежанцы сталі эвакуіравацца на радзіму. Гаўрыіл не хацеў вяртацца, ведаў, што тут ужо будзе Польшча і яму як настаўніку ў ёй занятку не будзе. Але хворай маці хацелася памерці ў родных Рыбаках. Пры маці былі

Дом сям’і Лаўрашукоў у Рыбаках, пастаўлены ў канцы XIX ст. Фота Пятра ТАРАСЮКА

толькі малодшыя дзеці — Анастасія і глуханыя Адам.

Старэйшы брат Канстанцін быў дзесяці ў Расіі. Пад канец 1920 года прыслаў ён адкрытку з горада Тармез. „Дарагая мама, братцы і сястрыца! — пісаў ён. — Віншую Вас з Ражджаством Хрыстовым. Так, жаль, што прыходзіцца адзначаць трэцяе Ражджаство ў далі ад Вас, родных. Але зноўку прыйдзе той час, калі будзем усе разам сустракаць з радасцю і задаволены будзем. Са святам Ражджаства Хрыстовага. Пакуль. Да хуткага спаткання. Кахаючы Вас Ваш сын і брат Косця”. І гэта была апошняя вестка ад Канстанціна Лаўрашука.

Гаўрыіл доўга разважаў ці вяртацца яму на радзіму. Ягоная сястра Анастасія ў кніжцы „Бежанства 1915 года” ўспамінала гэта так: „Габрэль кажа: «Вы едзьце, а я застануся тут». І мяне нагаварыў, каб я не ехала: «Ты будзеш вучыцца, а я табе буду памагаць. Няхай мама едуць з Адамам». Каб большы брат ехаў з намі, то ён застаўся б. Але Косця з намі не ехаў, маці хворая, Адам

глуханыямы. Як мы паедзем самі? Мы давай плакаць: «Забяры нас на радзіму, тады сабе паедзеш, бо мы прападем у дарозе». Мы яго прымусілі завезці нас на радзіму” (стар. 50). І Гаўрыіл не адмовіў маці і не выслаў яе бездапаможную з дзецьмі ў далёкую дарогу. Вярнуўся з імі ў Рыбакі.

На радзіме Гаўрыіл працаваў на гаспадарцы і чорнарабочым у лесе і такім чынам зарабляў на жыццё і лячэнне хворай маці. На пасаду настаўніка не мог спадзявацца. У 1922 годзе маці памерла. Год пазней Гаўрыіл вырашыў вярнуцца ў Расію, якая ўжо стала Савецкім Саюзам. Мяжу прайшоў ён нелегальна.

Спачатку саветы палічылі Гаўрыіла польскім шпіёнам. Трымалі яго ў зняволенні і разам з іншымі арыштантамі, якія нелегальна перасяклі польска-савецкую граніцу, павялі на расстрэл. Гаўрыіла выратаваў школьны сябра, якія распазнаў яго і апраўдаў перад уладамі.

(працяг будзе)

Віталь ЛУБА

Фота з архіва Віктара БУРЫ

Больш аб верасні 1939 года

(заканчэнне; пачатак у 47 нумары)

Пэўны інцыдэнт меў месца ў мястэчку Скідаль. Бачучы поўны развал Польшчы, мясцовыя левыя сімпатыкі сталі гатовіцца да сустрэчы Чырвонай Арміі. Тут польскія ўлады паказалі яшчэ сваю сілу супроць асмеліўшагася „хам’я”. У Скідалі старажылы мне расказалі пра гэтую падзею. Была тады праведзена пацыфікацыя мястэчка, у выніку якой 18 чалавек на месцы расстралялі, а каля 100 чалавек арыштавалі і пагналі пяхом пад канвоем у Гродна. Але здарылася так, што якраз надляцеў савецкі разведчы самалёт. Лётчыкі прыкмецілі людзей пад канвоем, пачулі надобрае, знізіліся і сталі кружыць вакол натоўпу. Канваіры перапалохаліся і разбегліся, а канваіраваныя паўцякалі ва ўсе бакі. Гэтай пацыфікацыяй кіраваў камандуючы ДОК Гродна, брыгадны генерал Юзэф Канстанты Альшына-Вільчынскі. Ён хацеў уцячы ў Літву, але калоны Чырвонай Арміі дагналі яго

ў мястэчку Сапоцкіна, каля самай літоўскай граніцы. Ён быў тут жа пастаўлены перад Ваенным трыбуналам, які прыгаварыў яго да расстрэлу за замардаваных па яго заслуге беларусах. Прыгавор на месцы быў выкананы. У днях 18-19 верасня цераз паўднёвую Беластоцчыну адступала Падляшская брыгада кавалерыі, якая, праходзячы праз сельскія дарогі і мінаючы нямецкія невялікія гарнізоны, прабівалася на Любліншчыну. У прыпушчанскай вёсцы Бушмічы (цяпер за граніцай) яна расстраляла 9 жыхароў, у суседняй вёсцы — яшчэ пецярых. 19 верасня каля вёскі Жэрчычы яна затрымала 3-х праваслаўных салдат, ідучых дамоў без зброі і арыштавала ў Нурцы-Станцыі тутэйшага лекара Клята і яго 18-гадовую дачку (быў ужо ўдаўцом) за тое, што гэты ўрач быў па паходжанні немцам. Затрыманыя салдаты і лекар з дачкой былі расстраляны каля вёскі Барысоўшчына. Рухаючыся далей на поўдзень,

тая ж брыгада спаліла праваслаўную вёску Радзілаўка (перайменаваную пры Польшчы на Radziwiłowka) за тое, што хтосьці вывесіў чырвоны флажок. Усім жыхарам вёскі ўдалося ўцячы ў блізкую Нурэцкую пушчу. Афіцэры брыгады хацелі спаліць і мястэчка Мельнік над Бугам, але мясцовы ксёндз-дэкан выйшаў да афіцэраў і ўпрасіў іх, ссылаючыся на чалавечнасць і на бессэнсоўнасць такога намеру. Тым не менш, яны арыштавалі 4-х жыхароў і 4-х праваслаўных, і перайшоўшы Буг, там іх расстралялі. Родзічы прывезлі цэлы замардаваных. Двухаблічныя правіцелі Народнай Польшчы скрывалі няслаўныя дзеянні супляменнікаў.

Палякі пад рускім, не так ужо доўгім, панаваннем захавалі магчымасць стварыць амаль усю сваю класічную культуру. Пад больш доўгім панаваннем польскіх феадалаў і ўлад, праваслаўныя беларусы такіх магчымасцей не мелі. Ім забіралі нават іх праваслаўную веру, насаджваючы унію. Нягледзячы на гэта, яны ў 1939 г. нават не падумалі за гэта помсціць радавым палякам. Вынікала гэта са здаровага розуму і высокіх ма-

ральных якасцей праваслаўя. У 1934 г., у сувязі з вялікім беспрацоўем, быў уведзены абавязак, што солцы вёскі павінен быў вандруючым у пошуках працы забяспечыць начлег, вячэру і снеданне. Сяляне прымалі іх па чарзе. Гэта ўвайшло ў звычай. Восенню 1939 г. многа палякаў вярталася пешшу дамоў ці то з бежанства, ці з разбітай вайскавай часці. Усім ім, нават ужо па стварэнні савецкай улады, па тым жа звычаі давалі начлегі, вячэру і снеданне і паказвалі дарогу. За гэтую дабрату польскае палітычнае і рабунковае падполле ў першыя гады пасля вайны адплаціла забойствамі, рабункамі, выганяннем „да Сталінка”. Старажылы гаварылі, што пачуццё талерантнасці, добразычлівасці ў адносінах да славянскіх народаў іншай веры, нацыянальнасці і культуры, палякам не характэрныя, нягледзячы на іх паказную набожнасць. Ведаючы, якія катастрофы і беды сустракалі польскі народ на працягу яго гісторыі, можна сумнявацца, ці тыя паказныя набожнасці і мітынгавыя маленні даходзілі да прастола Усявышняга.

Мікалай КАПЧУК

Вер — не вер

Астроне! Сніцца мне, што я бегла па дарозе ў маю вёску. На абочыне быў роў-ненька ўкладзены дыван як бы з вузкай саламянай маты. Салома была раскладзе-на роўнай сцежкай. Думаю, пайду я па гэ-тай сцежцы. Бягу па саломе, яна цёплая. На месцы маіх слядоў салома пачынае за-гарацца — роўна ў слядах. Я пачынаю га-сіць яе пяском. Нехта прыбег мне дапа-магаць. Што можа прадвяшчаць мой сон?

МІРКА

Астроне, прыснілася мне, што я на ра-боце. Плошча нашай фірмы не такая вя-лікая, але змяшчаецца ўсё, што трэба. І нам, можна сказаць, зручна. А вось у сне я бачу, што ў наш будынак увайшлі яшчэ дзве нейкія фірмы. У тых пакоях, дзе яны пасяліліся, неяк цёмна, сцены цёмна-шэ-рыя, непрыемна глядзець на іх. У той жа час я бачу ў памяшканні сяброўку, яна ўжо пенсіянерка. Мы разам з ёю праца-валі доўгія гады. А я яе бачу маладой. Стаіць яна маладая, прыгожая з твару,

Заклікаю абараняць „Ніву”

Як пастаянны чытач „Нівы” пратэстую супраць прэтэнзіям БГКТ на тыднёвік бе-ларусаў у Польшчы. Спроба забраць „Ні-ву” гэта відавочны замах на незалежнасць адзінага беларускамоўнага тыднёвіка ў Польшчы. Пераход „Нівы” пад крылы БГКТ абазначаў бы звядзенне яе да ролі прэсавай марыянеткі. Прапанова „апекі” над тыднёвікам асацыюецца мне са спа-дарожнікавай камерай, якая ў кожным ну-мары фіксавала б падзеі з жыцця дабрадзе-яў адзінай слушнай арганізацыі-партыі.

„Ніва” выходзіць на дзяржаўныя срод-кі і хай дзяржава будзе яе адзіным апеку-ном. Абвінавачванне „Нівы” ў расколь-ніцкай дзейнасці ў беларускім асяроддзі лічу абсурдам. Сярод беларусаў няма адзінства, бо не маюць яны маральнага аўтарытэту, які б усё наша грамадства

Пагроза ад ваўкоў

За Кляшчэлямі на ўрочышчы Пухава лю-туе ў лесе зграя ваўкоў.

— Ніводнай сарны зараз не ўбачыш, — гаварыў у час сустрэчы Янка Бадавец, мя-сцовы паляўнічы. — Ваўкі схлынулі да па-дла, якое кляшчэлеўская мясарня закопвала на полі паміж сасняком. Гурток паляўнічых выступіў з прапанавай, каб спыніць гэты па-скудны занятак. Паехаў я ўвечары на паля-ванне. Забраўся на „амбон” (паляўнічыя вышкі) і наслухоўваю. Навокал цішыня

Якасная вада з водаправодаў

У мінулым годзе на Гайнаўшчыне праца-вала дваццаць публічных водаправодаў і ў 90% пастаўлялі яны ваду добрай якасці. У параўнанні да 1999 года лік гэты памен-шыўся на два, паколькі водаправоды ў Ша-стакове і Тэрамісках не вытрымалі нормаў і былі закрыты. Жыхары тых вёсак карыста-юцца зараз водаправоднай сеткай Чыжоў і Белавежы.

У мінулым годзе працягвалася разбудо-ва водаправодаў у Чыжах, Дубічах-Царкоў-ных, Белавежы і Гайнаўцы.

У павеце дзейнічае адзінаццаць завадскіх

а фігура зграбненькая, у сукенцы шэрага колеру. Ну і яшчэ была другая жанчына такая ж прыгожая і зграбная, я ведала яе, але прачнуўшыся, забылася, хто яна.

МАРЫСА

Мірка! Мяркую, што тваё падарожжа ў родную вёску не прынясе табе зада-вальнення, якога ты спадзявалася, пай-шоўшы па тым саламяным дыване. Ду-маю, што ты захварэш ад прастуды, аб чым сведчыць тое, што салома загарэла-ся, а асабліва ў тваіх слядах. Тое, што ты гэты пажар пачала гасіць і нават нехта пачаў табе дапамагаць у гэтым, можа сведчыць аб тым, што табе ўдасца выка-раскацца з гэтай хваробы (магчыма, пры дапамозе нейкіх людзей, якія табе пада-дуць руку.

Марыся! З твайго сну вынікае, што нейкія перамены на рабоце могуць пры-несці табе толькі добрае. Глядзі ж сама. Калі сніць жанчыну старую, брыдкую — будучь нейкія плёткі на тваю тэму, сум і жаль. Але бачыць у сне жанчыну мала-дую і прыгожую — так і спадзявайся ра-дасці і задавальнення.

АСТРОН

Афіцыйна ў Беларусі няма асабліва ак-туальных тэм, якія б мелі шырокі рэ-сепс. Аднак у нашым грамадстве існуюць тэмы, якія ўспраможваюць людзей да змен у лепшую.

аб’яднаў. Большасць беларусаў Падляш-ша рэпрэзентуюць „сапраўдныя белару-сы” — дзеячы, якія ніколі не купілі „Ні-вы” за свае грошы. У большасці гэта платныя патрыёты, якія пільнуюць сваіх інтарэсаў. Колькі ж з гэтых людзей заста-лося б на сваіх пасадах, калі б давялося ім працаваць на грамадскіх пачатках?

Учыненне „Нівы” недзеяздольнай га-зетай мае на мэце пераўтаварэнне яе ў ру-пар БГКТ да чарговых выбараў.

Заклікаю абараняць „Ніву”, якая ак-тыўна ўдзельнічае ў жыцці беларускай на-цыянальнай меншасці.

Зіновій ГАЛЁНКА

Ад рэдактара: Без панікі, шаноўны чы-тач! Наша юрыдычнае становішча даўно ўжо высветлілася і чарговы раптоўны за-хоп камп’ютэраў не пагражае.

і цемрава, хоць вока выдзяўбі. І раптам „у-у-у-у”... пачуўся воўчы гул. Мурашкі па це-ле перабеглі. Страшна зрабілася....

— Дык у цябе ж дубальтоўка была, — прыкмячаю.

— Але ваўкі пад аховай, — заяўляе па-ляўнічы. — Забараняецца страляць на пра-цягу ўсяго года. — Зараз кормяцца лясной звярынай.

— А што будзе, калі яе не стане?

— Да хатняй жывёлы дабірацца стануць.

Вось праблема. Не было б яе, каб людзі разважліва сябе паводзілі. Навошта было маніць ваўкоў падлам, а зараз думаць як ад іх пазбавіцца?

(ус)

Бюракраты

Добраахвотная пажарная каманда ў Бялках і не толькі, але ва ўсёй Нарваў-скай гміне (і, думаю, што ў цэлай краі-не) атрымала ад Раённага гаспадарчага суда, XII Гаспадарчага аддзела ў Бела-стоку ліст з просьбай запоўніць дакумен-тацыю (5 экз. размерам 20 х 30 см), з мно-ствам запытанняў з мэтай зарэгістраван-ня гаспадарчай дзейнасці ОСП. Прачы-таў я гэтыя паперы два разы, і каб іх аформіць, то мусіў бы прысвяціць без пе-рапынку 24 гадзіны. І не толькі я, але ў кожнай добраахвотнай пажарнай ка-мандзе няма магістра, каб гэтае зрабіць.

Па-мойму і так добра, што на вёсках дзейнічаюць яшчэ пажарнікі-добраах-вотнікі, у большасці пенсіянеры, якія ў першую чаргу тушаць пажар пакуль з’явяцца пажарнікі-прафесіяналы. Ка-лісьці, пры камуне, у кніжцы-статуце ОСП на канцы былі дзве картачкі і іх было вельмі проста запоўніць. Я ад 1947 года з’яўляюся пажарнікам і пера-

Наркабізнесоўцы за кратамі

Злачынцы, якія распаўсюджваюць наркатыкі, паявіліся і ў Бельскім па-веце, асабліва ў гарадах — Бельску і Браньску. Са штораз большым пос-пехам супрацьставіцца ім паліцыя.

Гэтая форма грамадскай паталогіі ў найбольшай ступені пагражае моладзі. На тэрыторыі Бельскага павета сёлета было зафіксавана 17 наркатычных зла-чынстваў (на 13 больш, чым у мінулым годзе). У выніку аперацыйных дзеянняў паліцыя выявіла амаль сто наркаманаў.

У жніўні, верасні і кастрычніку бель-ская паліцыя затрымала трох распаў-сюджвальнікаў, якія разводзілі марыху-ану на тэрыторыі Бельска і Браньска. Двое з іх — студэнты. Галоўным абві-навачаным з’яўляецца грамадзянін Ук-раіны, студэнт пятага курса Беластоц-кага Політэхнічнага інстытута, які за-бяспечаў наркотыкамі другога затры-манага, жыхара Бельска Артура М. — студэнта Варшаўскага універсітэта. У ходзе следства выявілася, што апош-ні раней атрымоўваў наркатыкі ад трэ-

Незвычайнае побач

Святыня

„Сыно́к, любі́ Бога — з ім не дарма жывеш. Шануй святыні — яны абаро-няць, падтрымаюць”, — павучала Але-ся Караленю яго маці. І як вялікую свя-тыню апранула яму крыжык, пасвенча-ны ў царкве. З тым і адправіла сына лет-ам 2000-га года з свайго сяла Палажэ-вічы Старадарожскага раёна ў далёкі ру-скі Пецярбург. Часта задумваўся хлопец на чужбіне пра значэнне святыні. Асаб-ліва ў сустрэчах з пратэстантамі, якія ра-лілі яму зняць крыжык і не прывязвацца да знешніх форм. Але з-за павагі да маці сын пакуль выконваў яе заповет: „Насі гэта, не знімай!”. Аднойчы Алесь між-волі парушыў матчыну просьбу — калі

важна быў у Праўленні ОСП сакрата-ром, камендантам, прэзасам пажарнай каманды. Прыходзілася мне запаўняць розныя паперы, але такой бюрактарыі, як сёння, ніколі не было.

Добраахвотныя пажарныя каманды перажываюць цяпер вялікі крызіс, бо і самаўрадавыя ўлады маюць больш клопатаў. Бракуе ім грошай на культу-ру, асвету, школьніцтва. Вымушаны ар-ганізаваць давоз дзяцей у зборныя шко-лы, ад якіх дзяржаўныя ўлады адмаў-ляюцца, кажучы: „Мы вам перадалі сродкі, а вы імі карыстайцеся”. Мне зда-ецца, што добра калі ёсць людзі, якія бя-руць справу ў свае рукі, хочуць нешта зрабіць для свае вёскі, гміны, ваявод-ства, дзяржавы і не трэба ім перашка-джаць. Тады будзе ўсім лягчэй жыць.

Мікалай Лук’янюк

PS. Старшыня кожнай добраахвот-най пажарнай каманды вымушаны быў асабіста з’явіцца ў Судзе ў Беластоку, каб зарэгістраваць добраахвотную па-жарную каманду. Гміна Нарва ўжо гэ-та зрабіла. Ці ж гэта не бюракратыя? (мл)

Афіцыйна ў Беларусі няма асабліва ак-туальных тэм, якія б мелі шырокі рэ-сепс. Аднак у нашым грамадстве існуюць тэмы, якія ўспраможваюць людзей да змен у лепшую.

Афіцыйна ў Беларусі няма асабліва ак-туальных тэм, якія б мелі шырокі рэ-сепс. Аднак у нашым грамадстве існуюць тэмы, якія ўспраможваюць людзей да змен у лепшую.

Афіцыйна ў Беларусі няма асабліва ак-туальных тэм, якія б мелі шырокі рэ-сепс. Аднак у нашым грамадстве існуюць тэмы, якія ўспраможваюць людзей да змен у лепшую.

цяга затрыманага — бяльшчаніна Ада-ма Л., часова прапісанага ў Беластоку. 21-гадовы студэнт Артур М. у перыяд снежань 1999 г. — чэрвень 2001 г. рас-паўсюдзіў 235 порцый наркотыкаў, а ўкраінец ад мая 2000 г. да 28 жніўня 2001 г. прадаў двум бяльшчанам паўкі-лаграма марыхуаны вартае 10 тыс. зл. Арыштаваным пагражае да дзесяці га-доў турэмнага зняволення.

Злачынны наркабізнес дае вялікія да-ходы і, як мяркуе паліцыя, штораз больш будзе прыцягваць аматараў хут-кай нажывы. Змаганне з гэтым відам злачыннасці патрабуе садзеяння асвет-на-выхаваўчых устаноў і сям’і. Распаў-сюджвальнікі наркотыкаў асабліва ак-тыўна дзейнічаюць у школах, кавярнях і на дыскатэках.

Андрэй НАЗАРЭВІЧ

купаўся спёкай. Увечар хлопец распра-наўся і ўбачыў, што ён без крыжа. Збян-тэжыўся, успомніў — паплаваў ён у ра-цэ і стала няёмка, пэўна, тады і згубіла-ся хатняе дабраславенне. Назаўтра ран-кам Алесь прыехаў на пляж, ды нічога не знайшоў, вельмі расстроіўся і тады толькі зразумеў важнасць святыні. Так было спакойна сэрцу пад яе надзейнай аховай, наперакор хлусні „прапаведні-каў”. А цяпер... Кінуў хлапец апошні по-гляд на хуткую плынь, дзе ўчора купаў-ся, — а яна там у адным месцы застыла пад яго святым крыжом! Ён ляжаў ціха ў вадзе, з вяравачкай, і не адна хваля яго не гайдала. Вялікая радасць напоўніла душу, узяў Алесь крыжык з ракі — на тым месцы пабеглі хвалі, — апрануў...

І зажадаў хлопец больш любіць ма-гутнага Бога, дзіўнага ў Сваёй святыні.

іерэй Аляксандр САВЕНКАЎ

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofs 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.
Інтэрнет: *http://republika.pl/niva_bielastok/*
E-mail: *niva_bielastok@poczta.onet.pl*
альбо: *niva_bielastok@skrzynka.pl*

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mini-sterstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максі-мюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляк-сандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свя-рубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.
Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палочкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruk”, ul. Składowa 9, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwra-ca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie za-mówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenume-ratę na I kwartał 2002 r. upływa 5 grudnia 2001 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na I kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysył-ką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Kra-jowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Od-dział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę można zamówić w redak-cji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wy-nosi 3,30 zł, a kwartalnie — 42,90 zł; z wy-syłką za granicę pocztą zwykłą — 4,60 (kwartalnie — 59,80), pocztą lotniczą: Eu-ropa — 5,20 (67,60), Ameryka Płn., Afryka — 5,80 (75,40), Ameryka Płd., Środk., Az-ja — 6,40 (83,20), Australia — 8,20 (106,60). Wpłaty przyjmuje Rada Progra-mowa Tygodnika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofs 27, nr konta PBK S.A., I Od-dział Białystok, 11101154-401150015504.

Ніўка

Katalog stron WWW -> kategorie -> Spoleczne Organizacje

1. ● Belarusan Students' Association
<http://bsa.org.by/>

2. ● Bialoruska Assacjacja Dziennikarzy
<http://www.baj.unibel.by/>

Katalog stron WWW -> kategorie -> Niezależne media

1. ● Bialoruski infarmacyjny Centar na Litwie
<http://www.vilnia.com>

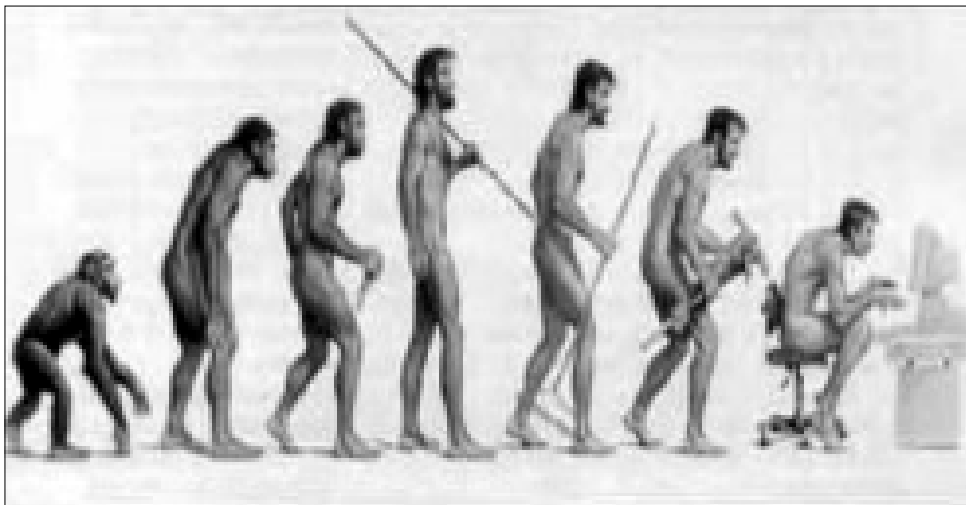
Хто как хаціт, так і гаварыт

Хто пісаў і на якіх мовах?

Думка пра гэтую рубрыку таўклася ўва мне даўно. Выдавецкая культура за мінулую дэкаду ў прыгнятальнай большасці выпадкаў ведала толькі адзін накірунак — спад. Да ўсяго гэтага дайшла яшчэ новая форма публікацыі матэрыялу — Інтэрнэт. Форма гэтая хуткая, танная (дармовая) і — людзям здаецца — не патрабуе рэдактара. У Інтэр-

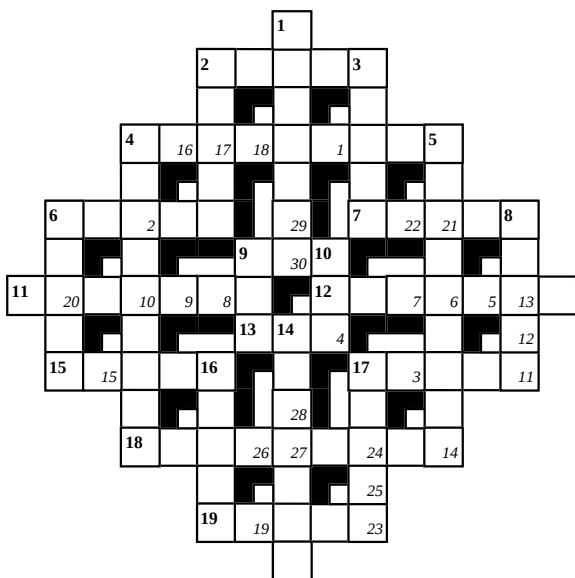
нэце крылатая фраза старшыні Вярхоўнага Савета БССР Мікалая Дземянця ажыццяўляецца ў поўнай красе — *хто как хаціт, так і гаварыт*. На пачатак невялікі прыклад з беластоцкага панадворка. Задача чытача — нешта з гэтага разгадаць або прынамсі не пагаджацца на такую *абы-якасць*.

Аляксандр МАКСІМЮК

<http://www.anekdotov.net/>

Крыжаванка

Гарызантальна: 2. празмернае, звышнарматыўнае, 4. унукава дачка, 6. цестападобнае касметычнае рэчыва, 7. важны палескі горад, 9. дзяржаўная сістэма, 11. уласнасць багацця, 12. італьянскія горы, 13. лік вёрст да нябёс, 15. фундамент, 17. адтуліна ў доменных печах для выпуску расплаўленага металу, 18. аднадумніца апанента, 19. занос, дастаўка.

Вертыкальна: 1. хлебны знак, 2. сталіца Тыбета, 3. апошні сібірскі хан, выгнаны Ермаком у 1598 годзе, 4. калек-

тыўнае рашэнне, 5. непарыўнасць, узаемная сувязь, 6. чэшская сталіца, 8. музычная п'еса з паўтараемым рэфрэнам, 9. масіў зямлі, зарослы дрэвамі, 10. Хенрык, дацкі біяхімік, лаўрэат Нобелеўскай прэміі ў 1943 годзе, 14. шэраг малітвенных прашэнняў у час богаслужэння, 16. турэцкі горад на рацэ Сейхан, 17. паўднёвая вадзяная расліна з буйнымі прыгожымі кветкамі. (Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

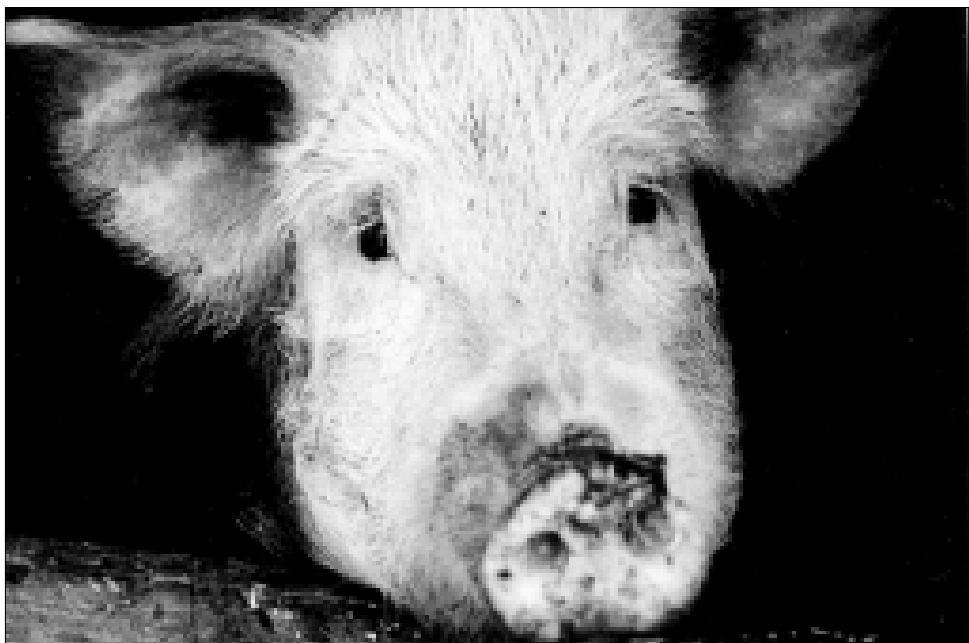
Адказ на крыжаванку з 43 нумара

Гарызантальна: папур, палатно, Леўскі, могілкі, спявак, хандра, бальзам, Вердзі, хуліган, сакрэт.

Вертыкальна: Эпімах, Альгін, стальяр, поліс, поўня, рыкша, пілюля, візіга, камень, апека, дудар, Абіхт.

Рашэнне: **Голаду і ў залатую клетку не запрэш.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Міхалу Байко** з Беластока і **Надзеі Сцяпанавай** з Віцебска.

Фота Міхала МІНЦЭВІЧА

Кабанчык

Гэтага значэння няма ў слоўніках. Яго не ўжываюць „салідныя” выданні. Але ў Нароўлі і ў Навагарадку, у менскіх мікрараёнах і на вясковых вуліцах, паўсюль нас сустракае ён — *кабанчык*.

Гэтае значэнне ўзнікла ў 70-я гады. Менавіта так беларускія будаўнікі сталі называць керамічную плітку, якой заляпляліся цокалі, уваходы і цэлыя фасады дамоў. На нейкі час *кабанчык* стаў фасадам сваёй эпохі.

Усюдыісны, ён трапляў на будынкі школ і цэркваў, райкамаў і музэяў... Яго можна было сустрэць на новабудойлі і на кляштары XVI стагоддзя. Так Беларусь пазбаўлялася веку, а будынкі страчвалі сваю функцыянальную адметнасць. У царкве можна было зрабіць піўбар, і гэта ня рэзала вока. *Кабанчык* зьнішчаў усе адлегласці ў часе і ў прасторы: паўсюль нас сустракала стракацень з трох-чатырох фарбаў. Стандарты *кабанчыка* ствараліся і захоўваліся ў Маскве. Гліну для яго выраблялі на Украіне, фарбавальнікі — у Варонежы...

Само слова паходзіць ад расейскае абрэвіятуры КОПОН — „керамическая облицовочная плитка для отделки наружная”. Каму першаму хапіла досыці-

пу назваць КОПОН *кабанчыкам*, сказаць немагчыма.

Паводле задумы стваральнікаў нейміручага *кабанчыка*, ім мусілі прыкрываць будаўнічыя хібы і эканоміць на тынкоўцы і расфарбоўцы шэрых панэляў. Новы матэрыял прадыхтаваў і новую архітэктурную эстэтыку. З *кабанчыка* пачалі выкладаць арнаменты, абстрактныя кампазіцыі зь зіхоткім сынтэтычным бляскам.

Неўзабаве высветлілася, што ягонае выкарыстанне нашмат даражэйшае, чым уяўлялася. Але ўжо была створаная адмысловая індустрыя. *Кабанчык* вырабляўся ў Менску ў фантастычнай колькасці — 8 мільёнаў кубаметраў за год. Хапіла ўсім.

Кароткая эпоха *кабанчыка* скончылася ў 80-я. Пакладзеныя абы-як пліткі пакрысе адвальваліся з бэтонных муроў. Сёння, каб не рызыкаваць жыццямі людзей, *кабанчык* адкалупваюць самі будаўнікі. Міне яшчэ колькі часу — і ён зусім аблезе з твару нашае зямлі як яскравы прыклад колішняга савецкага „единаобразия”.

Сяргей ХАРЭЎСКИ
(Паводле часопіса «ARCHE», 7/2000)

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

Жонка да мужа:

— Сёння была я ў лекара. Ён папрасіў паказаць язык і пасля выпісаў узмацняльныя пілюлі.

— О Божа! Хіба не на язык?!

— Ці гэта праўда, што за жанчынай заўсёды апошняе слова?

— Не. Бывае, што яна размаўляе і з іншымі жанчынамі.

Гутараць дзве жонкі:

— Я дамаглася таго, што мой муж курыць толькі пасля выдатнага абеду.

— Гэта цудоўна! Адна папярэса ў год яшчэ нікому не пашкодзіла.

— Мая мама мела ў Кракаве ідыятычную прыгоду...

— А я думала, што ты нарадзілася ў Беластоку.

— Як табе падабаецца мой здымак?

— Цудоўна! Ты заўсёды павінна так выглядаць.

— Але я на ім зусім непадобная да сябе.

— Ну, ты павінна быць удзячна фатографу.

— Ведаеш Аня, той мужчына, за

якога я выйду замуж, мусіць быць героем.

— Неабавязкова. Так страшна ты яшчэ не выглядаеш.

Англііскі матрос расказвае жанчынам пра свае ваенныя прыгоды:

— У адну месячную ноч бачу ў вадзе тарпеду, якая плыве проста на наш карабель...

— Божа, — прашаптала адна з іх, — гэта хіба не была непрыяцельская тарпеда?

Малады лекар пытае ардынатара:

— Што абазначаюць абрэвіятуры, якімі спрактыкаваныя лекарскія карыстаюцца ў шпіталі?

Загадчык аддзялення адказвае:

— Мы прынялі рашэнне не нерваваць нашых хворых і таму зашыфравалі ўсе хваробы, напрыклад „ІМ” абазначае інфаркт міякарда, „ЯС” — язвы страўніка...

— А „ЧЯВ”?

— Чорт яго ведае.

Гітлер спытаў свой партрэт:

— Што са мною станецца, калі прайграем вайну?

— Тады мяне здымуць, а цябе павесіць.